

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

MAGISTERSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2012 –2014

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Tereza Krumphanzlová

**Portugalsko nejen jako destinace cestovního ruchu, ale i místo
pro studium**

Praha 2014

Vedoucí diplomové práce: Ing. Iveta Hamarneh Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

MASTER FULL-TIME STUDIES

2012-2014

DIPLOMA THESIS

Tereza Krumphanzlová

**Portugal not only the destination of tourism but also the place
for the study**

Prague 2014

Diploma Thesis Work Supervisor: Ing. Iveta Hamarneh Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval(a) samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal(a), v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 11. 3. 2014

.....

Poděkování

Touto cestou bych chtěla poděkovat vedoucí práce paní Ing. Ivetě Hamarneh PhD. za rady, které mi poskytla během psaní diplomové práce.

Anotace

Diplomová práce se zabývá cestovním ruchem v Portugalsku a studijním programem Erasmus. Práce zhodnocuje potenciál cestovního ruchu v Portugalsku především pomocí SWOT analýzy cestovního ruchu. V návaznosti na výše uvedené hledá a nachází vzájemnou souvislost a propojenost daných témat pomocí provedeného marketingového výzkumu. Ukazuje na to, že čeští turisté a účastníci studijních programů doposud Portugalsko nepovažují za zajímavou cílovou destinaci a neobjevili potenciál, který jim země nabízí a ukazuje na to, že Portugalsko je určitě zemí, která má návštěvníkům co nabídnout.

Klíčová slova

Cestovní ruch, destinace cestovního ruchu, dotazníkové šetření, potenciál cestovního ruchu, pracovní stáže, program Erasmus, předpoklady cestovního ruchu, studijní pobyty, SWOT analýza, řízený rozhovor

Annotation

The diploma thesis deals with the tourism in Portugal and with the study programme Erasmus. The work evaluates the potential of tourism in Portugal especially with the aid of SWOT analysis of tourism. Further to the above mentioned the work is searching and founding the mutual connection of the themes with the aid of performed marketing research. The work shows that Czech tourists and participants of study programmes do not consider Portugal as an interesting destination and did not discover the potential that the country offers to them and shows that Portugal is definitely the country that can offer a lot of opportunities.

Key words

Destination of tourism, fellowship, interviews, potential of tourism, programme Erasmus, prerequisites of tourism, questionnaire, scholarships, SWOT analysis, tourism

OBSAH

Úvod.....	9
Cíl práce.....	9
Metody práce	10
1 Teoretická východiska	12
1.1 Definice pojmů	12
1.2 Evropská unie a strukturální fondy	16
1.3 Historie Portugalska.....	19
1.4 Základní informace o Portugalsku	22
1.4.1 Ekonomika	23
1.4.2 Hospodářství	24
1.4.3 Průmysl	25
1.4.4 Služby	27
1.4.5 Politická situace	28
1.4.6 Demografie	29
1.4.7 Administrativní členění.....	30
1.5 Programy v zahraničí	30
1.5.1 Pracovní pobyt	31
1.5.2 Studijní pobyt.....	31
1.5.3 Erasmus.....	37
1.5.4 Erasmus pro všechny	45
2 Praktická část	48
2.1 SWOT analýza Portugalska jako destinace cestovního ruchu	48
2.1.1 Zhodnocení SWOT analýzy.....	50
2.2 Předpoklady cestovního ruchu v Portugalsku.....	51
2.2.1 Společenské a kulturně historické předpoklady.....	51
2.2.2 Přírodní předpoklady	56
2.2.3 Realizační předpoklady.....	61
2.3 Zhodnocení programu Erasmus z vlastní zkušenosti.....	68
2.3.1 Portugalské školství	70
2.4 Marketingový výzkum	71

2.4.1	Dotazníkové šetření	71
2.4.2	Řízený rozhovor.....	81
	Závěr	87
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	89
	SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ“	94
	SEZNAM PŘÍLOH.....	94

ÚVOD

Pro diplomovou práci bylo zvoleno téma Portugalsko nejen jako destinace cestovního ruchu, ale i místo pro studium. Pro volbu tohoto tématu se autorka diplomové práce rozhodla na základě vlastní půlroční zkušenosti, kdy studovala na Portugalské univerzitě v rámci jednoho ze studijních programů Evropské Unie – programu Erasmus. Tento studijní program absolvovala v akademickém roce 2012/2013 v letním semestru prostřednictvím domácí univerzity J.A. Komenského Praha. Studijní pobyt strávila v portugalském městě Porto, které je s počtem 1 750 000 obyvatel druhým největším městem Portugalska, hned za hlavním městem Lisabonem. Studium probíhalo konkrétně na univerzitě Instituto Superior de Contabilidade e Administracao do Porto. Díky možnosti zapojit se do studijního programu získala autorka diplomové práce možnost procestovat Portugalsko a část Španělska. V rámci svého zahraničního pobytu tak propojila studium na portugalské univerzitě se získáváním vlastních zkušeností z oblasti cestovního ruchu, jenž je hlavním oborem jejího studia na domácí univerzitě. To byl také jeden z hlavních důvodů při rozhodování se o zvolení tématu diplomové práce. Skrze diplomovou práci chtěla autorka přiblížit Portugalsko nejen jako destinaci cestovního ruchu, ale také ukázat, že Portugalsko může být zajímavým místem pro studijní pobyt případně pracovní stáž.

Diplomová práce se hlouběji zabývá dvěma tématy. Prvním tématem je cestovní ruch v Portugalsku, druhým je studijní program Erasmus. Autorka v diplomové práci hledá souvislosti mezi oběma tématy a snaží se ukázat jejich propojení v praxi. Jednotlivé souvislosti nachází pomocí marketingového výzkumu provedeného ve formě dotazníkové šetření a dále prostřednictvím řízeného rozhovoru. Od zkoumaných témat se odvíjí i délka diplomové práce.

Cíl práce

Prvním cílem diplomové práce je zhodnotit potenciál cestovního ruchu v Portugalsku a představit jej blíže jako možnou cílovou destinaci cestovního ruchu se širokou nabídkou turistických atraktivit, přírodních, kulturních, historických a společenských předpokladů. Snahou autorky je poukázat na to, že Portugalsko, které

je českými turisty „opomíjenou destinací“, má obrovský potenciál v oblasti cestovního ruchu a může se tak stát novou cílovou destinací cestovního ruchu českých turistů.

Druhým cílem diplomové práce je zhodnocení studijního programu Erasmus prostřednictvím zkušeností studentů, kteří se tohoto programu Evropské unie zúčastnili v letním semestru akademického roku 2012/2013. Pro získání zkušeností jednotlivých studentů s programem Erasmus, a tím naplnění druhého cíle diplomové práce, bylo vytvořeno dotazníkové šetření, kterého se všichni tito studenti zúčastnili prostřednictvím internetové sítě nebo e-mailu.

Metody práce

V diplomové práci byly zvoleny tři metody práce. První z nich byla SWOT analýza, skrze kterou byly zjišťovány silné a slabé stránky předpokladů cestovního ruchu v Portugalsku a dále pak příležitosti a hrozby předpokladů cestovního ruchu. Za druhou metodu bylo zvoleno dotazníkové šetření, díky kterému byly zjištěny informace týkající se studijního programu Erasmus. Jako poslední metoda práce byl zvolen řízený rozhovor, jehož cílem bylo získat podrobné informace o zkušenostech s Portugalskem z pohledu cílové destinace cestovního ruchu.

Diplomová práce je rozdělena do dvou částí, na část teoretickou a část praktickou. První část diplomové práce – teoretická část se zabývá pojmy cestovního ruchu, strukturálními fondy Evropské unie a následně je představeno samotné Portugalsko z hlediska geografického, demografického, historického, ekonomického a některých dalších hledisek. Dále se teoretická část práce věnuje institucím a programům, které se zabývají možnostmi vysokoškolského studia v zahraničí, jejich podmínkami a veškerými náležitostmi, které jsou s nimi spojeny. Pro teoretickou část diplomové práce byly použity informace z tištěných publikací, příruček a materiály pro cizince, které byly získané sběrem při studijním pobytu v zahraničí. Další informace, které jsou obsaženy v diplomové práci, jsou získané ze stránek Portugalského statistického úřadu a z nejrůznějších internetových zdrojů, které se věnují této destinaci

Druhá část diplomové práce - praktická část práce se zabývá provedenou SWOT analýzou Portugalska jako destinace cestovního ruchu. Cílem je ukázat jeho silné a slabé stránky, příležitosti a hrozby. Dále si klade za cíl zhodnotit potenciál cestovního

ruchu, který destinace nabízí, a ukázat předpoklady pro rozvoj cestovního ruchu v Portugalsku. Pro zpracování SWOT analýzy byly použity následující materiály: dokument *Tourismo de Portugal*, geografické podmínky Portugalska, poptávka návštěvníků, nabídka turistických cílů (atraktivit, infrastruktury, obslužnosti), konkurence a informace získané na základě vlastního šetření. Do praktické části jsou také zpracovány vlastní zkušenosti autorky diplomové práce, které získala během studijního pobytu na zahraniční univerzitě a následné zhodnocení studijního programu Erasmus. Závěr praktické části je věnován dvěma marketingovým výzkumům, a to dotazníkovému šetření a řízenému rozhovoru. Dotazníkové šetření bylo prováděno se studenty, kteří v rámci programu Erasmus studovali na univerzitě *Instituto Superior de Contabilidade e Administracao do Porto* v letním semestru akademického roku 2013/2014. Dotazníkové šetření bylo zaměřené pouze na otázky týkající se studijního programu Erasmus. Dotazníkové šetření bylo vytvořeno pouze pro účely diplomové práce v jedné jazykové mutaci, a to v anglickém jazyce. Řízený rozhovor se zaměřil na získání podrobných informací o zkušenostech s Portugalskem z úhlu pohledu jako cílové destinace cestovního ruchu. Rozhovoru se zúčastnily dvě české studentky, které také absolvovaly program Erasmus v Portugalsku, a to na stejné univerzitě jako respondenti, kterým bylo předloženo dotazníkové šetření.

1 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

Teoretická část diplomové práce je rozdělena do dvou částí. První část se zabývá základními pojmy cestovního ruchu a přiblížením pojmů, se kterými se můžeme setkat v návaznosti na studijní programy a pracovní stáže. A následně se teoretická část práce zabývá Portugalskem jako členem Evropské unie z geografického, demografického, historického a ekonomického pohledu.

1.1 Definice pojmů

Cestovní ruch

Samotný cestovní ruch tvoří nemalou složku světové ekonomiky a hospodářství všech států. Existují i země, ve kterých se cestovní ruch stal dokonce hlavním zdrojem příjmů. Aniž bychom si to uvědomovali, tak se v posledních letech cestovní ruch stal běžnou součástí životní stylu mnohých obyvatel. Což má dva následky, jeden pozitivní a druhý negativní. Za pozitivní jistě vnímáme cestovní ruch jako zdroj přínosů, na kterých můžeme být závislí. Za negativní následky můžeme považovat poškozování životního prostředí z účasti turistů, přesycenou kapacitu území a další.

Existuje celá řada definic cestovního ruchu. Definice podle světové organizace UNWTO stanovuje cestovní ruch takto: „Cestovní ruch je činnost osob cestujících do míst a pobývajících v místech mimo své obvyklé prostředí po dobu kratší než jeden ucelený rok, za účelem trávení volného času a služebních cest (osoba nesmí být odměňována ze zdrojů navštíveného místa). Cestovní ruch je mnohostranným odvětvím, které zahrnuje dopravu, turistické zařízení, poskytující ubytování a služby, služby cestovních kanceláří a agentur, průvodcovské služby, turistické informační systémy a další infrastrukturu či další služby cestovního ruchu. Odvětví cestovního ruchu patří mezi nejvýznamnější součásti národní i světové ekonomiky.“¹

Předpoklady cestovního ruchu

Selektivní předpoklady cestovního ruchu můžeme definovat „jako předpoklady, které stimulují vznik turismu ve funkci poptávky. Vyjadřují způsoblost

¹ Czechtourism.cz[online]. [cit.6.2. 2012] Charakteristika a význam cestovního ruchu v Česku. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku/>.

dané oblasti či země podílet se na turismu aktivně i pasivně a umožňují vybrat ty obyvatele nebo ty oblasti, které mají nejlepší předpoklady pro účast na turismu. Selektivní předpoklady se člení dále na objektivní a subjektivní.“

Objektivní předpoklady turismu „se dále rozdělují na politické, ekonomické, demografické, urbanizační a ekologické.“

Subjektivní předpoklady turismu „jsou tvořeny řadou psychologických a dalších pohnutek, ovlivněných kulturní úrovní obyvatel. Těmito pohnutkami je ovlivňováno rozhodnutí jednotlivce nebo skupiny obyvatel k účasti na turismu a k výběru lokality pro turismus. Důležitou úlohu v rámci subjektivních předpokladů rozvoje turismu hrají zkušenosti s cestováním. Významnou roli zde mají různé formy propagace, zejména reklama a publicita, které mají vliv na vytváření módnosti některých destinací. Mezi subjektivní faktory rozvoje turismu dále patří konkrétní charakterové vlastnosti daného národa, které mohou být samy o sobě motivem proč danou zemi navštívit.“

Lokalizační předpoklady „rozhodují o funkčním využití konkrétní oblasti turismem z hlediska přírodních možností a z hlediska charakteru a kvality společenských a kulturně historických podmínek a atraktivit. Jsou limitujícím faktorem turismu na daném místě. Mají kladný nebo záporný vliv na jeho další rozvoj. Lokalizační předpoklady turismu dělíme na přírodní (klíma, vodstvo, reliéf, fauna a flora) a společenské (kulturně historické památky, kulturní, zábavní a sportovní akce).

Přírodní předpoklady mají převážně trvalý charakter. „Nejvýznamnější oblasti turismu vznikly v místech, kde se současně vyskytují příznivé hodnoty více než jednoho z přírodních činitelů ve spojení se selektivními a realizačními faktory rozvoje turismu“ Mezi další faktory můžeme zařadit klimatické poměry, vodstvo, živočišstvo a rostlinstvo.

Společenské nebo kulturně historické předpoklady „uspokojují hlavně poptávku po poučení, vzdělávání a zábavě. Ve srovnání s přírodními podmínkami jsou svým vznikem geneticky druhotné, vyplývají z výsledků tvořivé činnosti člověka, ale tuto úlohu ve vztahu k rozvoji turismu zdaleka nemají. Svoji zvláštností a ojedinělostí jsou často profilujícími momenty pro stimulaci různých forem turismu. Jejich hodnotu

může zvyšovat i to, že se vyskytují v oblastech přitažlivých z hlediska přírodních podmínek.“

„Kulturně historické památky mají v komplexu lokalizačních, společenských či kulturně historických předpokladů největší význam a zaujímají v motivaci turistů specifické místo. Patří k těm faktorům, které mají významný vliv na migrační pohyby za poznáváním a poučením v mezinárodním i domácím turismu.“

Realizační předpoklady „například podle P. Mariota se tyto vztahy realizují prostřednictvím komunikačních předpokladů a materiálně-technickou základnou cestovního ruchu. Pod materiálně-technická zařízení můžeme zahrnout ubytovací, stravovací, sportovní, sportovně-rekreační, zábavní zařízení a dopravní zařízení s výraznou rekreační funkcí (vleky, lanovky apod.). Kvalita a hustota komunikačních sítí jsou pak základním předpokladem prostorové realizace a rozvoje cestovního ruchu“.²

Destinace

Destinace je podle Palatkové definována jako „regionální, mezinárodně (globálně) konkurenceschopné, strategicky řízené jednotky nabídky na mezinárodním trhu. Destinace nabízí klientovi odpovídající produkt a uspokojují jeho očekávání. Destinace se snaží o perfektní a kvalitní organizaci celého řetězce služeb.“³

Podle doktorky Jakubíkové je definice turistické destinace takováto: „Turistická destinace potřebuje být odpovídajícím způsobem řízena, to znamená, že potřebuje management, který by ji řídil. S ohledem na tuto skutečnost, že se v naší republice postupně rozvíjí tržní ekonomika, úzce spojená s marketingem, měl by to být marketingový management.“⁴

Image destinace

„Image destinace jsou často stereotypní, selektivní představy místa charakterizované očekáváním něčeho nového a dosud nepoznaného, což bývá prvotní

² TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. *Ekonomická a sociální geografie*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 411 s. ISBN 978-807-3801-144.

³ PALATKOVÁ, Monika. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu: jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006, 341 s. ISBN 80-247-1014-5, s.10.

⁴ JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Marketing v cestovním ruchu: jak uspět v domácí i světové konkurenci*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2012, 313 s. ISBN 978-80-247-4209-0.

motivace v turismu. To je důvod, proč destinace často staví na těchto stereotypních rysech. Nejčastěji představuje image destinace výše výdajů na pobyt v destinaci, relaxace, sociální kontakty, klima, krajina a kultura, aktivity a úroveň turistických zařízení.⁵

Bilaterální smlouvy

Bilaterální dohoda nebo také smlouva je smlouva nebo dohoda, která je nejčastěji mezistátní smlouvou. Řeší obchodní, politické vztahy nebo vztahy mezi dvěma stranami. Příkladem bilaterální smlouvy pro nás může být smlouva dvou zahraničních vysokoškolských institucí, které tuto smlouvu uzavírají v rámci studijních programů.⁶

Studijní program

Za studijní program je považovaná ucelená forma vysokoškolského studia, která se z většiny případů dále dělí na konkrétní studijní programy. Úspěšné dokončení studijního programu je zakončeno státní zkouškou a získáním vysokoškolského titulu. Na základě zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách, studijní programy rozdělujeme podle formy studia (denní, dálkové nebo kombinované) a dále ještě na základě úrovně vysokoškolského vzdělání (bakalářský, magisterský, doktorský).⁷

Pracovní stáž

Pracovní stáž neboli intership je praxe, kterou uzavírají většinou studenti vyšších ročníků ve firmách/společnostech minimálně od 3 do 12 měsíců. Pracovní stáž nesmí být uzavírána v institucích Evropské unie a v organizacích souvisejících s programy Evropské unie, jakou jsou například ambasády, konzuláty a další (domovské země uchazeče v zahraničí). Podmínkou jako u studentských programů není bilaterální smlouva. Uchazeči zajistí praxi domácí univerzita nebo jiná zprostředkovatelská organizace, která má kontrakt s univerzitou. V případě studijní stáže po studentovi

⁵ PALATKOVÁ, M. Místní, národní a mezinárodní marketing destinace Praha: MMR, 2007, s. 92.

⁶ Česká správa sociálního zabezpečení: *Mezinárodní smlouvy* [online]. 2012-03-15 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/mezinarodni-smlouvy/>.

⁷ Česká republika. Zákon o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb.). In: *1998 Sb.* 1998. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s123&q123=109>.

nesmí být požadovány žádné poplatky, které by mohly souviset s organizací a administrací.⁸

SWOT analýza

Definice SWOT analýzy podle Dagmar Jakubíkové „ neboli analýza silných a slabých stránek, příležitostí, hrozeb sestává z původně dvou analýz a to z analýzy SW a analýzy OT. OT – příležitostí a hrozeb, které přicházejí z vnějšího prostředí firmy, a to jak makroprostředí (obsahuje faktory politicko-právní, ekonomické, sociálně kulturní, technologické), tak i mikroprostředí (zákazníci, dodavatelé, odběratelé, konkurence, veřejnost). Po důkladném provedení OT nastává analýza SW (SW – silné a slabé stránky), která se týká vnitřního prostředí firmy (cíle, systémy, procedury, firemní zdroje, materiální prostředí, firemní kultura, mezilidské vztahy, organizační struktura, kvalita managementu aj.) SWOT analýza může být velmi užitečným způsobem sumarizace mnoha analýz a jejich kombinování s klíčovými výsledky analýzy prostředí firmy a její schopnostmi. Dále může být využita k identifikaci možností dalšího využití unikátních zdrojů nebo klíčových kompetencí firmy.“⁹

1.2 Evropská unie a strukturální fondy

Evropa a Portugalsko z pohledu cestovního ruchu

Evropská unie je politická a ekonomická unie, kterou k 1. 7. 2013 tvoří 28 členských států s 507,7 miliony obyvatel (přibližně 7,3 % světové populace). Evropská unie vznikla v roce 1993 na základě Maachstriské smlouvy. Cílem Evropské unie je vytvoření společného trhu a vytvoření hospodářské a měnové unie. Portugalsko vstoupilo v roce 1986.

Evropa patří k jednomu z nejvýznamnějších turistických regionů. V roce 2012 do Evropy přicestovalo 534 milionů návštěvníků, z toho 52 % návštěvníků bylo mezinárodních a přineslo 458 miliard USD příjmů. V roce 2012 Evropa realizovala 540

⁸ Národní agentura pro evropské vzdělávací programy: Erasmus-pracovní stáž. *Ura pro evropské vzdělávací programy: Erasmus-pracovní stáž* [online]. 2007 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=41.

⁹ JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Strategický marketing: [strategie a trendy]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 269 s. ISBN 978-80-247-2690-8.

milionů výjezdů. Nejčastějším důvodem návštěvy Evropy jsou rekreační pobyty, prázdninové a volno časové aktivity, ty tvoří asi 50 %, a 25 % jsou obchodní cesty a dalších 25 % jsou návštěvy za příbuznými či náboženské cesty. Evropa je typická vysokým podílem domácího cestovního ruchu. Region Evropa je zajímavý tím, že může nabídnout jak ekonomicky, tak i kulturně odlišné země. Nabídka může zahrnout země západní Evropy, středoasijskou republiku tak i ruskou Kamčatku. Nicméně největší podíl na cestovním příjezdovém ruchu má západní část Evropy. Evropa může nabídnout velký počet malých zemí, které jsou geograficky blízko jedna druhé, tím pádem nabízejí i velice dobrou dopravní dostupnost. Z následující tabulky se dozvíme, jak si stojí samotné Portugalsko jako destinace cestovního ruchu.¹⁰ Mezi hlavní zdrojové trhy patří, turisté z Evropy, kteří sem přijíždějí z Velké Británie, Francie, Německa, Španělska a Itálie, kteří zaujmají 90% celkové návštěvnosti. Mimo Evropu do destinace míří návštěvníci z USA, Brazílie, Angoly, Kanady a Japonska.

¹⁰ PALATKOVÁ, Monika. *Mezinárodní cestovní ruch: analýza pozice turismu ve světové ekonomice : význam turismu v mezinárodních ekonomických vztazích : evropská integrace a mezinárodní turismus*. 1. vyd. Praha: Grada, 2011, 221 s. ISBN 978-80-247-3750-8.s. 97.

Tabulka 1: Subregionální rozložení Evropy v rámci cestovního ruchu

	Mezinárodní příjezdy			Příjmy z mezinárodního CR	
	2012	Tržní podíl v %	Změna 12/11 (%)	2012	Tržní podíl (%)
Evropa	534,2	100	3,4	457,8	100
Severní Evropa	64,9	12,1	1,4	72,4	15,8
Británie	29,3	5,5	-0,1	36,3	7,9
Švédsko	10,9	2	9,6	15,4	3,4
Západní Evropa	166,6	31,2	3,2	157	34,3
Francie	83	15,5	1,8	53,7	11,7
Německo	30,4	5,7	7,3	38,1	8,3
Střední a východní Evropa	111,6	20,9	7,4	57	12,4
Rusko	25,7	4,8	13,4	11,2	2,4
Ukrajina	23	4,3	7,5	4,8	1,1
ČR	8,9	1,7	-1,2	7	1,5
J a východostředomořská Evropa	191,1	35,8	2,2	171,4	37,4
Španělsko	57,7	10,8	2,7	55,9	12,2
Turecko	35,7	6,7	3	25,7	5,6

Zdroj: tabulka na základě UNWTO: Tourism Highlights 2013

Mezi hlavní evropské trhy kromě těch, které jsou zařazeny takzvaném celosvětovém žebříčku, můžeme dále zařadit také i Portugalsko.

Strukturální fondy Evropské unie

Strukturální fondy Evropské unie jsou jedním z nástrojů hospodářské a sociální soudružnosti sloužící k dosahování ekonomické a sociální koheze Evropské unie. Konkrétně Evropský sociální fond se zaměřuje na podporu takzvaných neinvestičních projektů. Jedná se například o programy, které se zaměřují na osoby se zdravotním

postížením, mládež, studenty, tvorbu inovativních vzdělávacích programů, rozvoj vzdělávacích programů atd.¹¹

Evropský fond regionálního rozvoje

Tento fond vznikl v roce 1974 jako jeden z nástrojů regionální politiky „K financování strukturální pomoci prostřednictvím regionálních rozvojových programů zaměřených na nejvíce postižené oblasti a ke snižování meziregionálních nerovností. V současné době patří mezi nejvýznamnější strukturální fondy. Evropský regionální rozvojový fond je určen k tomu, aby svou účastí na rozvoji a strukturálních změnách zaostávajících regionů a přeměně upadajících průmyslových oblastí pomáhal odstraňovat zásadní regionální rozdíly ve Společenství.“¹² Tento fond financuje investice pro vytváření a zachování trvale udržitelných pracovních příležitostí, investice do infrastruktury, zlepšování a přístupu podniků k financím, přímé investice podpory a další.

Evropský sociální fond

Evropský sociální fond je jedním ze tří sociálních fondů Evropské unie. Tento fond se snaží rozvíjet zaměstnanost, snižovat nezaměstnanost, podporovat sociální začleňování osob. Cílem Evropského sociálního fondu je pomoc nezaměstnaným lidem na trhu práce, dodržování stejných příležitostí na trhu práce pro všechny, rozvoj kvalifikované a pracovní síly, zlepšení přístupu a účasti žen na trhu práce, celoživotním vzděláváním a boji se všemi formami diskriminace a nerovnosti související s trhem práce.¹³

1.3 Historie Portugalska¹⁴

Portugalsko je jedním z nejstarších států v Evropě. Před rokem 1139 kdy se stal Alfonso Jindřich portugalským králem, se začala psát společná historie se Španělskem.

¹¹ EurActiv.cz: Strukturální fondy [online]. 2014-11-06 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/strukturalni-fondy>.

¹² EurActiv: Evropský fond regionálního rozvoje (ERDF) [online]. 2013-06-11 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-fond-regionalniho-rozvo>.

¹³ Integrovaný portál MPVS: Evropský sociální fond v ČR [online]. 2013-12-03 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/vys/evropsky_socialni_fond.

¹⁴ Zpracováno na základě: DUNLOP, Fiona. *Portugalsko*. Brno: Computer Press, c2007, 271 s. ISBN 978-80-251-1627-2.s.20-33.

Obě dvě země se staly terčem kolonizátorů ze severní Evropy a Středomoří. Podle odhadů na území Portugalska žili lidé už před více než 30 000 lety. Jako důkazy zde byly objeveny skalní rytiny ve Vale da Coa, která leží severně od Guardy. Později s příchodem Keltů, kteří přicházeli ze severu, dostávalo osídlení podobu takzvaných castros (kamenné opevněné vesnice na kopcích). Okolo devátého století před naším letopočtem zakotvili jako první u břehu v oblasti Algarve Féničané a po nich následovali Řekové a Kartaginci. Z této první vlny přistěhovalců se dochovalo jen málo důkazů. Druhá vlna přistěhovalců přišla přibližně 200 před naším letopočtem. V této vlně do Portugalska dorazili Římané. Ti předpokládali, že dobytí Portugalska pro ně bude snadným cílem, nakonec se setkali s překvapivým odporem, za kterým z velké části stál kmen Lusitanů. Tento odpor skončil v roce 139 před naším letopočtem zabitím posledního vůdce Lusitanů. Nadvláda Římanů znamenala pro Portugalce velký pokrok v oblasti infrastruktury i vládnutí. Ve třetím století našeho letopočtu byla dnešní oblast Minha připojena k provincii Gallaecia. Díky silniční síti, právním předpisům, středomořskému jídelníčku a jazyku odvozenému z latiny a katolické víře nechali Římané v Portugalsku po sobě nesmazatelnou stopu. V té době už Římská říše upadala a do Portugalska mířili další nájezdníci ze severu (Suébové, Vizigóti a v neposlední řadě Maurové). I přes to, že se Maurové nikdy nevydali daleko na sever od řeky Douro, zůstala tato oblast společně s Galácií převážně křesťanská. Severní křesťané v čele s králem Asturie – Leónu v roce 868 dobyli a později i Coimbru. Mocenské vákuum postupně zaplavily fanatické větve islámu. Po další dvě století se podařilo sjednotit jižní polovinu Pyrenejského poloostrova a znovu zavést pevnou vládu. Ve stejné době kdy začalo vznikat Portugalské vévodství tzv. Portucale a díky Alfonsu Jindřichovi, se začala formovat národní identita. Když Alfonso VI. Zemřel, tak Portucale jakoby za jakousi odměnu odmítlo poslušnost novému králi. O pár let později začal Alfonso usilovat o moc a v roce 1128 svrhnul vládu své matky a získal tak moc nad celým Portucale. Roku 1139 získal Alfonso díky vítězství proti Maurům tak silnou pozici, že Portucali vyhlásil suverenitu a sám se prohlásil za krále. Po té následovaly další boje, díky pomoci francouzských, anglických německých a vlámských křižáků chytil nový král do své sítě také města Santarém a Lisabon. Aby se král Alfonso Jindřich těmto vojskům odvděčil, založil opatství Alcobaca a daroval jim část svých území. I když se král Alfonso Jindřich vzdal svých území ku prospěchu království León, mělo

Portugalsko v roce 1185 části svých území snad všude. V roce 1297 se hlavní město přesunulo z Coimbry do Lisabonu. Za krále Dom Diniza bylo vybudováno v Portugalsku něco kolem 50 hradů, roku 1290 byla založena lisabonská univerzita. Dalším důležitým úkonem se stalo zavedení portugalského jazyka do úředních styků. Tento jazyk nahradil latinu a kastilštinu. Dále se za krále Diniza rozvíjela poezie, zemědělství, a také se snažil o to, aby se země stala více soběstačná. V roce 1308 uzavřel obchodní smlouvu společně s Anglií. Tento smluvní akt se stal základem pro dlouhodobou spolupráci. Roku 1325, kdy král Dinzi zemřel, bylo už Portugalsko vyspělou zemí. Toto období však netrvalo věčně. Postupně začalo Portugalsko stagnovat a morové období mu také nepřidalo. Aby toho nebylo málo, Portugalsko vedlo neustále války s kastilským královstvím. O několik let později díky třetímu princovi Jindřichovi mořeplavci synu královny Filipy Lancasterské a králi Janu I. opět začala země výrazně bohatnout. Jindřich zafinancoval velkou část objevitelských výprav podél afrického pobřeží. Nově objevená souostroví Azory a Madeira se stala důležitými zastávkami při plavbách. Roku 1487, kdy Portugalci obepluli mys Dobré naděje, se jim tím otevřela cesta do Indického oceánu. Při bojích o zámořské plavby mezi Španělskem a Portugalskem musel zakročit samotný papež, ten nechal sepsat smlouvu z Tordesialls. V této době proběhlo rozdělení dosud známého světa těmito zemím. Jakýmsi nedopatřením vedla dělicí čára přes Brazílii. Toto území bylo přiděleno Portugalsku, to hrálo velkou roli ve formování jeho bohatství. Díky obrovské odvaze se dokázali námořníci dostat do oblastí, o kterých si lidé mysleli, že tam žijí jen příšery, a objevili obrovské množství exotických míst na Zemi. Tato nová zámořská teritoria změnila tvář celého Portugalska. Doba hojnosti z období zámořských kolonií netrvala věčně. V důsledku vystěhovalectví a nových kolonií řídly počty místních domácích obyvatel, to mělo za následek úpadek řemesel a tím také začaly narůstat životní náklady. Portugalská inkvizice začala na hranicích upalovat Židy, a to vedlo k odchodu obchodníků z Portugalska. Roku 1578 v průběhu křížové výpravy byl zavražděn král Sebastian, což znamenalo pro Portugalsko konec jeho nejlepší doby. Portugalsko na tom bylo tak špatně, že se jejich vlády musel ujmout španělský král Filip I. Tato vláda trvala zhruba 60 let. Období takzvané Španělské vlády je pro Portugalce dodnes nepřijatelnou kapitolou jejich historie, na kterou stále nemůžou zapomenout. Další složitá období, které Portugalce potkalo, bylo období po Velké francouzské revoluci, kdy Francie

začala zemi vyhrožovat, že ji napadne. Nakonec byl tento spor ukončen „mírovou smlouvou“, ze které vyplývalo pro Portugalce, že musí odevzdat část svých území Španělsku a pro Francii zpřístupnit přístavy. Roku 1861 se k moci dostal Ludvík I., za jeho vlády se začala rozvíjet kvalitní infrastruktura, ale hospodářství země stále stagnovalo, proto lidé odcházeli pryč ze země. Roku 1908 nastal převrat, při kterém byl popraven Karel a také jeho nejstarší syn. Dva roky na to byl svržen Dom Manuel II., který utekl do Anglie, v té době vznikla Portugalská republika. Republika se dostala opět do nesnází v roce 1926, kdy nastal vojenský převrat. V tomto období se do povědomí dostává António de Oliveira Salazar. Salazar zde začal působit jako ministr financí, postupně se dopracoval přes předsedu vlády až k hlavě státu. Období vlády Salazara nebylo pro Portugalce vůbec ničím pozitivním. Jeho autoritářská vláda odtrhla zemi od celé Evropy. Za druhé světové války byla země rozdělená. Na jedné straně Salazar podporoval vládu generála Franka a zároveň se klonil k Hitlerovi. Salazarovo spojení, které hrál na obě dvě strany, přineslo zemi určité výhody. Později byla země přijata do Organizace spojených národů. Největším přínosem pro zemi za Salazarovi vlády byly hospodářské reformy, díky kterým se země v 50. a 60. letech dočkala ekonomického růstu. Salazar se neustále snažil na sebe strhávat moc. Jeho odchod z funkce byl pro něj poněkud nedůstojný, opustit takto vysoce postavenou pozici musel kvůli zranění, kdy při pádu ze židle utrpěl závažné poranění hlavy. A tak nezbyvalo Salazarovi nic jiného než předat moc Marcelu Caetanovi. Tomu se však za jeho vlády nepodařilo prosadit potřebné reformy a ze své funkce byl sesazen. Opravdu velká změna pro celou zemi přišla s nástupem k moci za vlády Soarese, který byl zvolen prvním Portugalským prezidentem. Toho roku také Portugalsko vstoupilo do dnešní Evropské Unie. A to se také stalo začátkem vzniku moderního Portugalska.

1.4 Základní informace o Portugalsku

Portugalsko leží na nejzápadnější části jižní Evropy na Pyrenejském poloostrově. Jeho rozloha je 92 152 km². Se svou rozlohou se Portugalsko může pyšnit nejmenší hustotou zalidnění v Evropě, která v jeho centrální části činí pouhých 17 obyvatel na 1 km². Oproti tomu největší hustota zalidnění je v jeho hlavním městě – Lisabonu. Na severu a východě hraničí se Španělskem. Hranice je dlouhá okolo 1300 km². Na jihu a západě Portugalska je pobřeží omýváno Atlantským oceánem. K této

překrásné zemi dále ještě patří souostroví Azory a nedaleké souostroví Madeira. Azorské ostrovy leží v Atlantském oceánu na západní straně od hlavního města Lisabon. Tyto ostrovy jsou zajímavé díky svému vulkanickému původu, jejich rozloha je kolem 650 km². Souostroví Madeira se rozkládá též na západě od Lisabonu. Zde jsou obydlené dva ostrovy a to Madeira a Porto Santo.

Vízové a vstupní podmínky

Při návštěvě Portugalska není nutné vyřizovat nějaká zvláštní povolení nebo vízum. Pro návštěvu postačí pouze pas. Tím, že Portugalci vstoupili do Evropské Unie, umožnili tak občanům ze zemí Evropské unie volný pohyb osob. Od 1. května 2006 bylo zrušeno přechodné období pro přístup na pracovní trh. To znamená, že občané Evropské unie nepotřebují zvláštní pracovní povolení.

Podmínky zdravotní péče

V Portugalsku nalezneme zdravotní zařízení jak státní, tak i soukromá. Soukromá zařízení jsou většinou lépe vybavená a poskytují vyšší odbornou úroveň. Za poskytnuté vyšetření se platí většinou hotově nebo kreditní kartou. Další možnost je prostřednictvím pojišťovny nebo šekem. Od 1. května 2004, kdy Portugalci vstoupili do Evropské unie, mohou občané České republiky využívat systém lékařského ošetření. Důležité upozornění je, že před odjezdem je potřeba si vyzvednout Evropský průkaz zdravotního pojištění. Na základě tohoto průkaz mají občané České republiky nárok na stejné vyšetření jako Portugalci.

1.4.1 Ekonomika¹⁵

Z hospodářského hlediska je Portugalsko zařazováno jako méně vyspělá země Evropy. Zemědělství Portugalska se na hrubém domácím produktu podílí kolem 10 %. Pěstují se zde citrusové plody, olivy, pšenice, vinná réva, také je zde velmi rozšířený rybolov a chov dobytka. Jsou zde velice výrazné rozdíly v životní úrovni mezi životem ve městě a na venkově. Velké regionální rozdíly se projevují také v oblasti

¹⁵ *Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 23.10.2013 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19424.html>.

cestovního ruchu. Nalezneme zde přímořská střediska cestovního ruchu, ale i odlehlé venkovské oblasti, kde se dodnes cestovní ruch zatím ještě ani neprojevil. V horských oblastech na severu Portugalska, oblasti, která je dosud nedotčená turismem můžeme ještě dnes zachytit atmosféru rurálního života. Ve velké části dříve zaostalých oblastí to byl právě cestovní ruch, který způsobil nebývalý ekonomický růst. Politicky bylo Portugalsko po řadu let ovládáno autoritativními režimy. V současné době je Portugalsko považováno za stabilní zemi s plně demokratickým režimem. Nedemokratické režimy, které zde byly, předtím moc nerozvíjely mezinárodní cestovní ruch. Mezinárodní cestovní ruch je z velké části záležitostí posledního čtvrtstoletí. Koukneme-li se na Portugalsko z přírodního prostředí, tak je to země, která je v rámci Evropy velmi kvalitní, ale z turistického hlediska je to země zaostalá. Počtem i strukturou kulturních a historických památek patří Portugalsko k jedné z velmocí států v Evropě. Velká část nemovitých památek a uměleckých děl, která vlastní, se datují do doby zámořských objevů. Zámořské objevy se datují na dobu přelomu středověku a novověku.

1.4.2 Hospodářství

Vstupem do Evropské unie (1986) bylo opět Portugalcům umožněno obnovit hospodářství. V minulosti zde převažovala spíše rostlinná výroba a pěstování fiků, mandlí, citrusových plodů, oliv a dalších. Významným odvětvím je těžba nerostných surovin, potravinářství, výroba oděvů, elektronický a automobilový průmysl, rybolov, výroba korků a portského vína. Poměrně velkou část příjmů tvoří cestovní ruch, do Portugalska během roku zamíří kolem 10 milionů turistů.

Zhodnocení hospodářského vývoje za rok 2012

„Rok 2012 byl ve znamení přetrvávající ekonomické krize a snahy vlády zvrátit nepříznivý vývoj veřejných financí a podpořit tak mezinárodní kredibilitu země. Vláda premiéra Pedra Passose Coelha prováděla další dílčí reformní kroky, ke kterým se země zavázala v memorandu s věřitelskou *Troikou* (EK, ECB, MMF) v roce 2011, na jehož

základě byla Portugalsku poskytnuta pomoc ve výši 78 mld. EUR. Evropská unie se na pomoci podílí ze dvou třetin, zbylých 26 mld. EUR poskytuje MMF.¹⁶

Tabulka 2: Základní makroekonomické ukazatele v období 2008 - 2011

Ukazatel	2008	2009	2010	2011	2011
HDP v mld. EUR	166,5	164,9	172,7	171,9	165,4
HDP/obyv. v EUR	15.452	15.039	15.238	15.068	14.800
míra inflace %	2,1	2,6	1,4	3,7	2,8
míra nezaměstnanosti v %	7,8	9,5	10,8	12,7	15,7

Zdroj: primární zdroj: INE, Pordata

„Na tvorbě HDP se v roce 2012 v největší míře podílely služby, a to 74,8 % (jejich podíl neustále roste, v roce 1997 byl podíl 60,3 %, v roce 2003 67,2 %), dále průmysl 22,6 % (20,6 % v roce 1997) a zemědělství 2,6 %, přičemž v posledních dvou sektorech je v posledních letech patrné pozvolné snižování podílu.“¹⁷

1.4.3 Průmysl

Průmyslovou výrobu nalezneme převážně v severní části státu, v okolí druhého největšího města Porta a v centrální části v Lisabonu a jeho okolí. V těchto oblastech jsou asi 2/3 celého zpracovatelského průmyslu. „Celkový průměrný index růstu průmyslové produkce v Portugalsku dosáhl v roce 2012 hodnoty -5,0 % (po poklesu o 2,2 % v roce 2011 a růstu o 1,3 % v roce 2010), což plně odpovídá ekonomickým podmínkám, ve kterých se země nachází. Propad lze dlouhodobě zaznamenat v mnoha odvětvích průmyslu, zejména v tradičním textilním, obuvnickém a sklářském průmyslu. Naopak poněkud lépe se daří strojírenským oborům průmyslové výroby.“¹⁸

¹⁶ Zpracováno na základě: *Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 23.10.2013 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19424.html>

¹⁷ Zpracováno na základě: *Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 23.10.2013 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19424.html>

¹⁸ *Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země. Businessinfo.cz: ko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 20.4. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika->

Automobilový průmysl vznikl v 60. letech a od té doby se stává do role jedné z nejdůležitějších vývozních komodit pro celou zemi. Necelých 200 tisíc automobilů a užitkových vozů vyrábějí v Portugalsku tyto světové značky: Volkswagen, Mitsubishi, Opel, Toyota a Citroen. Dále pak textilní a obuvnický průmysl patřil v Portugalsku mezi významné průmyslové odvětví. Na druhém místě v Evropě se hned po Itálii umístil obuvnický průmysl a v celosvětovém žebříku se vyšplhal až na 9. místo. Průměrná roční výroba bot je něco kolem 100 milionů párů bot. Z tohoto čísla je něco okolo 90 % určeno pro export. Vývoz je určen především do USA, Evropy a Japonska. A textilní průmysl exportuje více než osm desetin vlastní produkce do ostatních zemí Evropské unie. Z nových průmyslových odvětví se stal nejdůležitějším elektrotechnický průmysl a výroba elektroniky. Jako další příklad za zmínku stojí portugalské stavebnictví. To je poměrně vyspělé a nabízí široké spektrum nabídky zejména pro dokončující práce v tomto odvětví. Portugalské stavebnictví zaznamenalo velký pokrok v roce 1998, kdy se v Lisabonu konalo EXPO 98, a dalším významným rokem byl rok 2004, kdy se zde odehrávalo Mistroství Evropy v kopané. Pro tyto účely proběhla výstavba 8 nových fotbalových stadionů a dvou původních, které se kompletně rekonstruovaly. Dosavadní odhad je takový, že Mistroství Evropy 2004 představovalo přínos pro portugalskou ekonomiku 800 mil EUR. Impuls podobný tomuto není ve stavebnickém průmyslu zatím v dohledu. „Stavební sektor zaznamenal v roce 2012 další nejvyšší meziroční propad v historii, a to o 17,0 % (v roce 2011 činil dosavadní rekordní propad 9,4 %). Pracovní síla ve stavebnictví se v roce 2012 snížila o 17,1 % (v roce 2011 to bylo o 10,5 %) a objem vyplácených mezd propadl o 19,4 % (o 9,8 % v roce 2011).“¹⁹ Dalším ekonomickým hlediskem, které je pro Portugalsko a nejen pro něj důležité, jsou služby. To je odvětví, ve kterém můžeme za posledních 25 let zaznamenat největší změny. Vstupem do Evropské unie zaznamenal tento sektor dynamický vývoj. „Jeho podíl na HDP dosáhl v roce 2012 74,8 % a na celkové zaměstnanosti se podílel cca 67 %. Portugalsko vysoce aktivní bilancí služeb kompenzuje rostoucí schodek obchodní bilance. Přebytek bilance služeb se zvyšuje většinou o 10 – 20 % ročně. Tento výsledek je prakticky stoprocentně zásluhou příjmů resp. bilance na účtu cestovního ruchu a turismu. Portugalsko dlouhodobě patří mezi přední země světa v porovnání příjmů

¹⁹ Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz: ko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 20.4. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika->

z turistického ruchu na jednoho obyvatele (přes 500 EUR). Úhrnný podíl průmyslu cestovního ruchu představuje cca 15 % HDP, podíl na celkové zaměstnanosti činí více než 6 %. Příjmy z turistiky zaznamenávají v posledním období trvalý nárůst. Rok 2012 byl z tohoto hlediska rekordním, když bylo zaznamenáno 13,9 mil. turistů (z toho 56 % ze zahraničí), kteří strávili v hotelových zařízeních celkem 39,8 miliónů nocí. Celkové příjmy v oblasti cestovního ruchu dosáhly 8,6 mld. EUR. Jak již bylo zmíněno, nejvíce návštěvníků přicestovalo z Velké Británie, ze Španělska, z Německa, z Francie a z Brazílie. Dlouhodobě se nejdynamičtěji zvyšuje návštěvnost ostrova Madeiry (o 40 % za posledních 5 let), přičemž počet návštěvníků se pohybuje v řádu 1 mil. turistů ročně. Nejžádanější turistické destinace v Portugalsku jsou Lisabon s okolím (Estoril, Cascais, Sintra), Algarve, oblast Sever okolo města Porto, dále Madeira a Azorské ostrovy. Portugalsku se vyplácí minulé investice do rozvoje golfových případně kombinovaných rezortů pro bohatší klientelu, které je možno využívat prakticky po celý rok.²⁰

1.4.4 Služby

V tomto sektoru Portugalsko za poslední 25 zaznamenalo největší změny. Sektor služeb zaujímá v portugalské ekonomice velmi důležité místo. Vstupem do Evropské unie zaznamenalo tohoto odvětví dynamický vývoj. V roce 2012 dosáhlo HDP 74,8 % a na celkové zaměstnanosti se podílel cca 67 %. Portugalsko můžeme zařadit na přední příčky zemí na celém světě, kteří dosahují příjmů z cestovního ruchu 500 EUR na jednoho obyvatele. V Portugalsku podíl cestovního dosahuje zhruba 15 % HDP a podíl celkové zaměstnanosti se pohybuje kolem 6 %. „Příjmy z turistiky zaznamenávají v posledním období trvalý nárůst. Rok 2012 byl z tohoto hlediska rekordním, když bylo zaznamenáno 13,9 mil. turistů (z toho 56 % ze zahraničí), kteří strávili v hotelových zařízeních celkem 39,8 miliónů nocí. Celkové příjmy v oblasti cestovního ruchu dosáhly 8,6 mld. EUR. Nejvíce návštěvníků přijelo z Velké Británie, ze Španělska, z Německa, z Francie a z Brazílie.“²¹ Co se týká konkrétních oblastí tak z pohledu cestovního ruchu je na tom nejlépe ostrov Madeira, který za posledních 5 let

²⁰ Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz: ko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 20.4. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika->

²¹ Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz: ko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 20.4. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika->

zaznamenal nárůst turistů o 40 %. Na ostrov Madeiru míří ročně zhruba kolem 1 milionů turistů.

1.4.5 Politická situace²²

Portugalsko je parlamentní republikou s demokratickým systémem. Ten zde začal fungovat po pádu Salazarovi vlády v roce 1974. V čele státu stojí prezident, který je volen přímou volbou. Zákonodárnou moc má Shromáždění republiky v čele s předsedou vlády. A výkonnou moc představuje vláda v čele s premiérem. Portugalský parlament má jednu komoru, ta má 230 poslanců, v jeho čele sídlí předseda. Ten je volen členy parlamentu a jeho volební období je na 4 roky. Kromě parlamentu existují ještě dvě regionální shromáždění, a to na ostrově Madeira a Azorských ostrovech.

Vláda je tvořena ministerským předsedou, ministry, státní tajemnicí a státní podtajemnicí. Je možné, aby vláda měla jednoho nebo více místopředsedů.

Ústavní soud je 13členný, z nichž 10 členů volí parlament a tři jsou vybrány zvolenými deseti členy. Mezi sebou si členové zvolí svého předsedu, jehož volební období je dvouleté.

Nejvyšší soudní dvůr má nejvyšší pravomoci v soustavě soudů. Je tvořen ze 13 soudců. Z nichž stejně tak jako u ústavního soudu je deset soudců jmenování parlamentem a ti si zvolí další tři.

Hlava státu

Hlavou státu je prezident republiky. Současným prezidentem je Aníbal Cavaco Silva. Ten se stal poprvé prezidentem 9. 3. 2006, poté co 23. 1. 2011 opětovně zvítězil v 1. kole voleb, nastoupil do druhého mandátu 9. 3. 2011. Aníbal Cavaco Silva, ještě než byl zvolen prezidentem republiky, působil též v politice, a to jako ministr financí a předseda vlády. „Prezident je v Portugalsku volen ve všeobecných, přímých a tajných volbách na pětileté období a smí být zvolen maximálně na dvě po sobě přímo navazující funkční období. K jeho nejdůležitějším pravomocem patří předsedání Státní radě, stanovování termínu voleb prezidenta republiky, poslanců parlamentu, poslanců Evropského parlamentu a do zákonodárných regionálních shromáždění v souladu

²² Souhrnná teritoriální informace Portugalsko: Vnitropolitická charakteristika. *Nná teritoriální informace Portugalsko: Vnitropolitická charakteristika* [online]. 20.4. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: www.businessinfo.cz.

s Ústavou, jmenování předsedy vlády a na jeho návrh jmenování a odvolávání členů vlády, jmenování pěti členů Státní rady, předsedání Nejvyšší radě národní obrany atd. Státní rada, politický poradní orgán prezidenta, se skládá z předsedy parlamentu, premiéra, předsedy Ústavního soudu, ochránce spravedlnosti (ombudsmana), z předsedů regionálních vlád, z pěti občanů vybraných prezidentem a z pěti občanů volených.²³

1.4.6 Demografie²⁴

Počet obyvatel v roce 2011 dosáhl počtu 10 562 178 a hustota osídlení téhož roku byla 114,5 obyvatel na jeden km². V roce 2011 z pohledu podílu ekonomicky činného obyvatelstva dosáhli Portugalci 52,5 % a při konkrétním rozložení podle pohlaví to bylo 57 % mužů a 48,3 % žen. Průměrný roční přírůstek obyvatelstva dosáhl čísla -0,06 % . Z výsledků, které vyplynuly na základě sčítání z lidu z roku 2011 bylo patrné, že v letech 2001 až 2011 došlo k růstu obyvatel o 0,197 % a z toho 90 % z tohoto přírůstku vzrostlo díky migraci obyvatel.

Demografické rozložení Portugalské Populace: 5,047 mil mužů a 5,516 mil žen. Co se týká národnostního složení, žijí v zemi Portugalci a něco kolem 443 tisíc příslušníků s jinou národností. Nejvíce zde žijí Brazilci, Ukrajinci, Kapverdáné a Rumuni.

Náboženství

Portugalci patří mezi národy, které jsou silně věřící. 95 % z nich vyznává katolickou víru, 4 % Portugalců se hlásí k jiné víře například protestantům, muslimům nebo k židovské víře. A 2 % jsou bez jakéhokoliv vyznání.²⁵

Jazyky

Úředním jazykem je portugalština, další běžně uznávané jazyky jsou francouzština, španělština, angličtina a dalším jazykem, jazykem přistěhovalců je kreolština.

²³ Souhrnná teritoriální informace Portugalsko: Vnitropolitická charakteristika. *Nná teritoriální informace Portugalsko: Vnitropolitická charakteristika* [online]. 20.4. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: www.businessinfo.cz.

²⁴
²⁵ *Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky: Portugalsko* [online]. 2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/portugalsko.

1.4.7 Administrativní členění

Portugalsko má 18 okresů a je rozděleno na dvě autonomní oblasti. První oblastí je ostrov Madeira a druhou jsou Kapverdské ostrovy. Dále se člení na obce a komuny. Hlavní město Lisabon má 545 tisíc obyvatel a s přímořskými aglomeracemi je to něco okolo 2,5 milionů. Další větší města jsou Porto (237 tisíc obyvatel), Braga (182 tisíc obyvatel), Amadora (175 tisíc obyvatel), Coimbra (143 tisíc obyvatel), Setúbal (121 tisíc obyvatel). Historickým administrativním územím jsou v Portugalsku provincie (Algarve, Alto Alentejo, Bajzo, Alentejo, Beira alta, Beira Baja, Beira Litoral, Douro Litoral, Estremadura, Minho, Ribatejo, Trás-os-Montes e Alto Douro).

1.5 Programy v zahraničí

Před výjezdem do zahraničí je dobré zjistit, jaké jsou možnosti a druhy studijních či pracovních programů. Studium je možné zařídit si s pomocí přiděleného stipendia, které některé organizace zprostředkovávají, nebo vyrazit bez něj. Asi nejnámějším studijním programem je program Erasmus. Vyjma něj existuje mnoho dalších možností jak získat studijní stipendium. Program Erasmus byl založen na podporu vysokoškolského vzdělávání v zemích Evropy. Do programu jsou zahrnuty nejen země Evropské unie, ale i Švýcarsko, Norsko, Island, Lichtenštejnsko a Turecko. Do studijního programu je možné přihlásit se skrze studovanou vysokou školu, přičemž každá vysoká škola má uzavřené smlouvy s jinými univerzitami. Kritéria, na základě kterých si vybírá studenty, si stanovuje sama. Kromě Erasmu se dají získat stipendia na zahraniční studium od různých organizací či nadací. Jako příklad bychom mohli uvést Fulbrightova komise, německá organizace DAAD, francouzský ústav pro výzkum CEFRES, Scholarship nadace Zdeňka Bakaly, The Kellner Family Foundation atd.

Studium v zahraničí je též možné zařídit si úplně samostatně bez jakýchkoliv finančních podpor, stipendií atd. Studenti pocházející ze zemí Evropské unie musí mít při studiu v jiné zemi Evropské unie stejné podmínky pro studium jako místní občané Evropské unie. „Podmínkou pro studium není nutné studentské vízum, po přijetí na vybranou školu se stačí pouze přihlásit na místních úřadech. V zemích Evropské unie

mohou studenti také pracovat, v ostatních zemích záleží na přesných podmínkách stanovených pro vydání studentských víz.²⁶

Jako další možnost studia je studium na jazykové škole v zahraničí. Jazykové pobyty můžeme označit jako za nejefektivnější způsob, jak se co v nejkratším čase zdokonalit ve výuce jazyků, poznat novou zemi, jinou kulturu atd. V případě jazykové školy musíme brát v potaz, že za jazykové kurzy se řádně připlatíme. Existuje řada agentur, které zprostředkovávají jazykové kurzy od začátku až do konce. Nebo i jako v případě studijních programů, je možné si je zorganizovat sám.

1.5.1 Pracovní pobyt

Občasné České republiky a ostatních států Evropské unie nepotřebují k práci v Portugalsku žádná speciální víza. A občané, kteří do Portugalska přijedou ze zemí mimo Evropskou unii, potřebují (pracovní či studijní vízum) pouze v případě, kdy jejich doba pobytu přesáhne více jak 90 dní. O vízum se v České republice dá požádat na Konzulárním oddělení Velvyslanectví Portugalska v Praze. Od nového roku se pracovně právní vztahy, které vznikají mezi zaměstnancem a zaměstnavatelem, řídí novým zákoníkem práce. Bližší informace jsou k dispozici na stránkách: SEF - Serviço de Estrangeiros e Fronteiras, a ACIME - Alto Comissariado para a Imigração e Minorias Étnicas.

V následující kapitole jsou přiblíženy studijní programy na základě uzavřených mezinárodních smluv a program Erasmus.

1.5.2 Studijní pobyt²⁷

Stejně tak jak tomu bylo u pracovních pobytů, tak je tomu tak i studijních pobytů. Pro občany, kteří pocházejí ze zemí Evropské unie, není zapotřebí žádné zvláštní studijní povolení a pro občany mimo státy Evropské unie je nutné požádat si o studijní vízum, které je možné po roce obnovit.

Dokumenty potřebné k získání studijního víza:

- Vyplněná žádost

²⁶ *Nazkušenu.cz: studium v zahraničí* [online]. 2014 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.nazkusenou.cz/studium-v-zahranici-a31.html>.

²⁷ *Národní agentura pro Evropské vzdělávací programy: Erasmus* [online]. 2007-2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/erasmus>.

- Platný cestovní doklad (jeho platnost musí být alespoň 3 měsíce od platnosti víza)
- 3 pasové fotografie
- Výpis z Rejstříků trestů
- Potvrzení o zdravotním stavu - lékařská zpráva a zdravotní pojištění
- Doklad o způsobu ubytování v Portugalsku
- Doklad o dostatečných finančních prostředcích pro pobyt v Portugalsku
- Potvrzení o zápisu ve vzdělávací instituci
- Očkovací průkaz

Existují některé nestátní instituce, které poskytují finanční podporu zahraničním studentům. V následujícím textu je několik takových institucí, které poskytují studijní stipendium. Nejprve ale bude dobré si představit, jaké typy studijních stipendií existují.

Dělení stipendijních pobytů

- Stipendijní pobyty v zahraničí na základě zahraničních smluv.
- Stáže pedagogické a hospitalizační (ZŠ, SOU, SŠ, VOŠ).
- Středoškolská stipendia.
- Jiná stipendia: a) stipendia nabízená do jednotlivých zemí, b) nadace, fondy atd.
- Jiné možnosti vysokoškolského a postgraduálního studia v zahraničí - není kryt stipendiem.
- Program rady Evropy PESTALOZZI.
- Program celoživotního vzdělávání: a) Erasmus, b) Comenius.
- Leonardo da Vinci.
- Grundtving.
- Erasmus Mundus.
- Tempus.
- eTwinning.

- Eurogudiance.
- Norské fondy a fondy EHP.

Studijní pobyt na základě uzavření mezinárodních smluv

Tento druh studijních stipendií se nabízí České republice na základě mezinárodních smluv. Vyplývá z nich předem například délka pobytu, počet možných míst, veškeré požadavky pro uchazeče a další. Pro to, abychom se mohli tohoto programu zúčastnit, je zapotřebí poskytnout tyto potřebné dokumenty: motivační dopis, akceptační dopis, studijní plán, doporučující dopis. Následující bližší informace se vztahují pro uchazeče, kteří se chystají na studijní pobyt v roce 2014/2015.

Nejčastější potřebné dokumenty:

- Motivační dopis.
- Akceptační dopis.
- Studijní plán.
- Doručovací dopis.
- Dokument o splněných zkouškách a zápočtech.

1) Motivační dopis

Důležité je, aby uchazeč v motivačním dopise zmínil, z jakého důvodu si vybral zemi, do které chce vycestovat na studijní pobyt a proč si vybral konkrétní univerzitu. Proč si myslí, že je pro něj důležité vycestovat a jaký přínos ze studijního pobytu bude mít. A následně komparovat domácí univerzitu se zahraniční.

2) Akceptační dopis

Jedná se o dopis, který zasílá zahraniční univerzita nebo některé z jejích oddělení. V dopise je napsáno, že univerzita přijímá uchazeče, a pokud ve své zemi student obdrží studijní stipendium, může na zahraniční univerzitě studovat.

Náležitosti akceptačního dopisu:

- Kontaktní adresa uchazeče.
- Konkrétní termín od kdy do kdy bude student pobývat na zahraniční univerzitě.

- V případě výzkumného procesu souhlas zahraničního profesora, pedagoga, vědeckého pracovníka s odborným programem, kterým se chce uchazeč zabývat.
- Na základě bilaterální dohody je možné studovat v jiném jazyce než je jazyk zvolené země, musí být výslovný souhlas.

3) Studijní plán

Před tím než student odjede na zahraniční univerzitu je nutné, aby předložil studijní plán. Studijní plán by se měl co nejvíce shodovat s jeho studijním plánem na domácí univerzitě.

4) Doručovací dopis

Jedná se o dopis, který o studentovi napíše jeho profesor z domácí univerzity. V dopise by mělo být zaznamenáno dosavadní studijní výsledky a předpoklady pro studium v cizím jazyce.

Doručovací dopis musí obsahovat:

- Kontaktní adresu na osobu, která doručovací dopis vystavila a adresa konkrétního pracoviště.
- V případě studia doktorandského studia by měl mít uchazeč jeden z doručovacích dopisů na domácí univerzitě.
- A student, který studuje předposlední ročník, a chce využít zahraniční pobyt pro tvorbu své diplomové práce, by měl mít jeden z dopisů od vedoucího diplomové práce.

5) Doklad o vykonaných zkouškách a zápočtech

Jedná se o výpis vykonaných zkoušek a zápočtů na zahraniční univerzitě, který uchazeči poskytne na vyžádání příslušná osoba ze studijního/zahraničního oddělení univerzity.

Výběrové řízení

Na začátku výběrového řízení nejsou předem stanoveny konkrétní zahraniční vysoké školy. Počítá se s tím, že zájemci o zahraniční studijní pobyty si sami vyberou

konkrétní univerzitu, tu která je jim nejbližší jejich oboru a o kterou mají zájem. Co se týká délky pobytu, místa atd., tak tyto podmínky vyplývají z bilaterálních smluv, skrze které jsou stipendijní pobyty nabízeny nejen České republice, ale i dalším zemím Evropské unie. Výběrové řízení pro uchazeče probíhá v jazyce, v jakém se přednáší na zahraniční univerzitě, aby se tak zjistila jazyková vybavenost uchazeče, jeho jazykové dovednosti a komunikační schopnosti. Komise pro výběr uchazečů je většinou složena z pracovníků příslušného úřadu, zahraniční organizace, z pracovníků MŠMT ČR nebo zástupců jiných organizací. Komise vybírá kandidáty, kterým bude přiděleno studijní stipendium. Konečné rozhodnutí komise je směrodatné a nestává se, že by bylo jednotlivě zdůvodňováno. Konečné rozhodnutí o přijetí uchazeče závisí na přijímající organizaci. Tato organizace je ve většině případů poskytovatelem studijního stipendia. Je zapotřebí dát si pozor na to, že některé přijímající organizace vyžadují podrobné informace, které jsou nedílnou součástí podmínek pro přijetí. Žádost o podání stipendia, přijetí na univerzitu či návrh na vyslání se většinou podává v elektronické podobě. Formulář je ke stažení na webových stránkách organizace dům zahraničních služeb: www.dzs.cz. Za platný Návrh na vyslání či Žádost o podání stipendia musí splňovat tyto náležitosti: vlastnoruční podpis uchazeče, doporučení z vysílající univerzity (razítko, datum, podpis), všechny požadované přílohy a hlavně doručení ve stanoveném termínu. Veškeré požadované materiály pro přijetí mohou uchazeči, kteří nebyli vybráni, obdržet na vyžádání zpátky, a to buď osobně v kanceláři AIA, nebo mohou být materiály zaslány uchazečům poštou. Nevyžádané materiály jsou po 3 měsících po výběrovém řízení skartovány.

Úhrada Dopravy

Úhrada cestovného se vztahuje jak pro akademické pracovníky, tak i pro studenty bakalářského, magisterského studia a dalších. Cestovné pro pracovníky veřejných škol je hrazeno na základě mezinárodních smluv. Proplácí se pouze doprava z České republiky do místa pobytu nebo do hlavního města konkrétní země. O cestovné si mohou zažádat akademičtí pracovníci, kteří byli nominováni na pobyt a následně vybráni zahraniční stranou. Ve většině případů se o nominaci na zahraniční pobyt stará Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. Po potvrzení přijetí ze zahraniční organizace mohou akademičtí pracovníci zažádat o úhradu cestovného. Od 1. ledna

2013 došlo ke změně při úhradě cestovného pro studenty vysokých veřejných škol. V případě studentů se cestovné proplácí téměř stejně, jak je tomu u akademických pracovníků. Při výběru dopravy by měli všichni žadatelé dbát na to, aby uplatňovali zásady hospodárnosti. Při přepravě vlakem by měli využívat vlak II. vozové třídy, do destinací kam je možné odcestovat autobusem tak jej využít a v případě vzdálenějších destinací při přepravě leteckou dopravou vybírat lety nízkonákladových leteckých společností a v případě studentů nezapomínat na uplatňování studentských slev (jako je například ISIC a další). Stejně tak jak je tomu u akademických pracovníků, studenti si mohou zažádat o proplacení cestovného na základě přijetí ze zahraniční organizace. O proplacení cestovného studenti žádají u děkana své fakulty. Proplacení cestovného se poskytuje vždy čtvrtletně na základě žádosti o úhradu cestovného. Aby byla žádost platná, musí obsahovat všechny náležitosti, které jsou uvedené v § 14 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla) ve znění zákona č. 171/2012 Sb. Je zapotřebí, aby k žádosti byl přiložen jmenný seznam vysílajících uchazečů, kopie jízdenky nebo letenky a doklad o jejím zaplacení.

Základní informace - rozpis kvót

Pod rozpisem kvót si můžeme představit místa zemí, do kterých je přiděleno veřejným vysokým školám studijní stipendium pro konkrétní akademický rok pro Českou republiku. O tyto místa se mohou ucházet pouze uchazeči vysokých škol, pro které jsou dané destinace vybrány. Pokud vysoká škola nemá v tabulce vypsané konkrétní číslo, název školy, znamená to, že se uchazeči z České republiky v daném akademickém roce nemohou přihlásit o stipendium v této zemi. Při vyplňování formulářů bychom měli dát velký pozor na odkazy s dodatečnými důležitými informacemi, které bývají součástí podmínek přijímacího řízení v daných zemích. Žádost o připsání stipendia nebo návrh na vyslání se podává v elektronické podobě. Vyplněnou žádost je zapotřebí odevzdat na konkrétní oddělení v souladu s podmínkami, které jsou ve smlouvě. Stejně tak, jak tomu bylo u předchozích dokumentů, tak za řádně podanou žádost se považuje dokument, který splňuje následující náležitosti: vlastnoruční podpis uchazeče, doporučení z univerzity, razítko, datum plus všechny požadované přílohy ve stanoveném čase. Na

základě mezinárodních smluv budou obsazeny místa uchazeči, kteří budou žádat o stipendium v akademickém roce 2014/2015.

V případě obráceného postupu, kdy zahraniční student bude žádat o studijní stipendium v na České vysoké veřejné škole a jeho studium bude probíhat v českém jazyce. Musí zahraniční student postupovat podle stejných podmínek jako občan České republiky.

Závěrečné zprávy ze studijních pobytů

Každý uchazeč, který žádá o studijní stipendium, je povinen po ukončení studijního programu odevzdat závěrečnou zprávu. Zpráva ze studijního pobytu se odesílá elektronicky na tuto e-mailovou adresu: aiads.cz v dokumentu MSWord. Závěrečné zprávy slouží jako zpětná vazba a pomoc uchazečům o studijní pobyty a žadatelům o návrh na vyslání. V závěrečné zprávě, by měly být tyto informace: seznámení se zahraniční univerzitou, studijní obor, délka pobytu, přínosy studia, hodnocení pobytu, informace, které byly zapotřebí před Vaším odjezdem (vízum, pojištění, zahraniční bankovní účet atd.), doprava do místa pobytu, místní doprava (ceny), ubytování (jeho kvalita, způsob, jak jste se o něm dozvěděli, kvalita, cena, možnosti studentských kolejí, stravování (možnosti, cena atd.), a v neposlední řadě informace o financování studijního pobytu (jak jste obdrželi stipendium, v kolika splátkách, na co konkrétně Vám vystačilo, z jakých jiných finančních zdrojů jste čerpali atd.).

1.5.3 Erasmus²⁸

Erasmus je jedním z hlavních programů Evropské unie v oblasti vzdělávání a odborné přípravy. Tento studijní nebo pracovní program se zaměřuje studium nebo práci vysokoškoláků pocházejících ze zemí Evropy. Program je především určen pro vysokoškolské studenty, kteří chtějí studovat nebo pracovat v zahraničí, vysokoškolské školitele a pedagogy, kteří mají zájem o přednášení na zahraničních institucích, a v neposlední řadě pro vysokoškolské pracovníky, kteří mají zájem o vlastní vzdělávání.

²⁸ *Národní agentura pro Evropské vzdělávací programy: Erasmus* [online]. 2007-2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/erasmus>.

Cílem programu je podpora a navázání vztahů mezi vysokými školami v rámci celé Evropy, zvýšení úrovně transparentnosti, zkvalitnění jazykových dovedností, seznámení zemí s různými systémy vzdělávání a poskytnout vzdělávání evropský rozměr.

Program Erasmus v roce 2012 oslavil od svého vzniku 25 let. V České republice tento program existuje k roku 2013 již 15 let. Od roku 1998 se díky němu mělo možnost podívat do zahraničí více než 58 000 českých studentů a skoro 21 000 pedagogů a zaměstnanců českých vysokých škol. Program Erasmus během jeho 26leté existence poslal napříč Evropou 3 miliony studentů na zkušenou do zahraničí. K příležitosti dosažení 3 milionů „Erasmáků“ uspořádala Evropská komise akci, která tento dosažený počet studentů oslavila. Každá země měla za úkol vyslat jednoho absolventa programu, který měl reprezentovat svou zemi jako „třímilionový student“. Za Českou republiku byl vybrán student Vysoké školy ekonomické v Praze Vojtěch Zrůst, který absolvoval v akademickém roce 2012/2013 studijní pobyt na Islandu ve městě Reykjavík.

Jakých konkrétních zemí se program týká:

Programu Erasmus se mohou zúčastnit pouze ty země, které jsou zapojeny do celoživotního vzdělávání Lifelong Learning Programme (LLP), a to konkrétně 27 členských států Evropské unie (Belgie, Bulharsko, Česká republika, Dánsko, Estonsko, Finsko, Francie, Irsko, Itálie, Kypr, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Malta, Německo, Nizozemí, Polsko, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko, Španělsko, Švédsko, Velká Británie). Jako další se mohou zúčastnit země ESVO a členové EHP (Island, Lichtenštejnsko, Norsko, Švýcarsko) a jako poslední jsou kandidátské země Chorvatsko a Turecko.

Instituce, které se do programu můžou zapojit:

- 1) Vysoké školy (veřejné, soukromé).
- 2) Vybrané vyšší odborné školy.
- 3) Konzervatoře.
- 4) Zprostředkovatelské organizace.

Důležitým bodem pro vysoké školy a vyšší odborné školy je to, že je konkrétní instituce musí požádat Evropskou komisi o přidělení tzv. Erasmus Univerzity Charter (EUC). A zprostředkovatelské organizace mohou v rámci programu Erasmus zajišťovat studentům pouze pracovní stáže. Existují dva druhy přidělení Erasmus Univerzity Charter (EUC):

- 1) Klasický EUC: kdy je možné získat všechny druhy povolení aktivit programu Erasmus kromě pracovní stáže.
- 2) Extended EUC: kdy je možné získat všechny druhy povolení aktivit programu Erasmus včetně povolení pracovní stáže.

Jednotlivci, kteří se mohou do programu zapojit:

- 1) Studenti.
- 2) Pedagogové.
- 3) Další zaměstnanci.

Uchazeči, kteří mají v plánu zapojit se do programu Erasmus, musí sledovat informace na jejich univerzitě. Studenti jsou vybráni školami, na kterých studují nebo pracují. Bližší informace o podmínkách a možnostech výjezdu se dozví na vysílající škole.

Podmínky pro přijetí do programu Erasmus

Programu Erasmus se mohou zúčastnit studenti, kteří splňují následující podmínky:

- Student musí být minimálně zapsán do 2. ročníku bakalářského studia, nebo musí být v danou chvíli studentem jakéhokoliv ročníku magisterského studia či studentem PhD.
- Musí být občanem země Lifelong Learning Programme, nebo občanem jiného státu s tím, že studuje v jednom ze států Lifelong Learning Programme v konkrétním akreditovaném oboru.
- Uchazeč musel projít řádným výběrovým řízením.
- Studijní pobyt musí být sjednán na základě bilaterální smluv.

- Délka studijního pobytu je minimálně 3 až maximálně 12 měsíců.
- Podmínkou pro platné ukončení semestru je ze studijního pobytu získat minimálně 20 ECTS (kreditů za semestr).
- Všichni uchazeči jsou povinni splňovat veškeré kvalifikační podmínky programu Erasmus pro studijní pobyty studentů.

Opakování výjezdů v rámci programu Erasmus

Zde jsou následující pravidla, která stanovila Evropská komise:

- Každý student vysoké školy za dobu svého studia může vycestovat pouze jednou na studijní program Erasmus a jednou na pracovní stáž (nerozlišuje se, zda je pobyt se stipendiem nebo bez přiděleného stipendia).
- Doba pobytu je minimálně 3 až 24 měsíců, tuto dobu nesmí program přesáhnout,
- Jste-li studentem z jiné země a účastníte se v České republice programu Erasmus mundus není možné, aby jste se zapojili do programu Erasmus.

Stejná pravidla se vztahují na pracovní pobyty a stáže, na které se dalo přihlásit skrze programy Socrates II. a Leonardo da Vinci II. od roku 2000 do roku 2006. Co se týká výběrového řízení na studijní pobyt, veškerou kompetenci má univerzita případně katedra, na které student studuje. Zde je také možné zjištění bližších informací ohledně výjezdu na studijní pobyt nebo pracovní stáž.

Co je zapotřebí zařídit pro možnou účast na programu

- 4) Domluvit si schůzku s koordinátorem na domovské univerzitě, zjistit bližší informace o možnostech studia (místě, univerzitách, podmínkách, termínech, výběrovém řízení atd.).
- 5) Počet studentů na každou s univerzit je omezen, proto je možné na ní studovat pouze po úspěšném složení zkoušek pro výběrové řízení.
- 6) Každá univerzita si sama stanovuje kritéria pro výběr uchazečů a následný výběr záleží pouze na jejím rozhodnutí.
- 7) Termíny výběrového řízení musí být řádně vyhlášeny a následně zaznamenány do protokolu.

- 8) Uchazeč musí splňovat kvalifikační podmínky pro program Erasmus a studijní pobyty.
- 9) Výběrové řízení se provádí z pravidla jednou ročně (většinou koncem ledna začátkem února).

Seznam uchazečů a jejich osobní údaje předávají jednotlivé koordinátoři Centru zahraničních studií. Centrum zahraničních studií na základě těchto dokumentů zažádá o finanční prostředky. Dále pro vybrané uchazeče Centrum zahraničních služeb před odjezdem pořádá informační schůzky, kde jsou uchazeči seznámeni s veškerou administrativou, která je následně zapotřebí vyplnit.

Nominace na studijním pobytu je závazná. Pokud nastane situace, že student musí zahraniční pobyt opustit z vážných zdravotních problémů, je nutné vyplnit formulář Oznámení o zrušení pobytu. Formulář musí být následně schválen kvalifikovaným koordinátorem a zaslán k evidenci do centra zahraničních služeb. Odstoupení od nominace může nepříznivě ovlivnit opětovné žádosti o zařazení do nominace na program Erasmus.

Podmínky financování programu

- Na základě uzavření finanční dohody student obdrží stipendium (záleží na univerzitě, jak jej uchazeči zašle, jestli v jedné nebo více splátkách). Částka stipendia se odvíjí od národní úrovně a je stejná pro všechny studenty vysokoškolských institucí.
- Stipendium slouží pouze k částečnému pokrytí nákladů. Z průzkumu zahraničních studijních zpráv víme, že zhruba pokryje 60 – 70 % nákladů pobytu. Počítá se spolufinancováním studenta.
- Stipendium je většinou přiděleno na bankovní účet, který uchazeč poskytne.
- Stipendium se vyplácí v eurech, proto je dobré založit si předtím eurový účet.

Jak již bylo zmíněno délka studijního pobytu je minimálně 3 až 12 měsíců. Jestliže není dodržena délka pobytu v době celého měsíce, je stanovená částka grantu přidělena podle délky počtu dnů strávených v zahraničí.

Ukázka výpočtů:

1 - 8 dnů = žádná finanční podpora

8 - 20 dnů = ½ finanční podpory z celého měsíce

21 - 30 dnů = měsíční finanční podpora

Co vše je zapotřebí zajistit před odjezdem?

- Vyplnit a odeslat přihlášku (Application form).
- Zjistit, do kdy jsou poslední možné termíny pro zaslání přihlášek na vybranou univerzitu, zjistit zda nemá zahraniční univerzita vlastní formulář pro (většinou elektronickou přihlášku), některé instituce vyžadují tzv. preregistraci.
- Řádně vyplněnou přihlášku musí student nechat potvrdit koordinátorem na vysílající univerzitě, vedením školy a po té nechat potvrdit na Centru zahraničních služeb.
- Kompletní přihlášku zasílá na zahraniční univerzitu většinou student sám. Přihláška bývá často zaslána na adresu zahraničního koordinátora.
- Student musí obdržet od zahraniční instituce dokument uzavření zahraniční smlouvy, na jehož základě mu též bude vyplaceno studijní stipendium.
- Před odjezdem musí být studijní smlouva oboustranně potvrzena (jak domácí, tak zahraniční univerzitou) a musí být předložena při podpisu finanční dohody.
- Náležitosti studijní smlouvy (kód kurzu, označení semestru, název kurzu, počet kreditů, která má student zpátky přivést, typy kreditového systému, který přijímající univerzita používá.
- Studijní koordinátor musí vyplnit způsob uznání předmětů a počet kreditů a následně svým podpisem stvrdit, že zapsané předměty budou studentovi po návratu uznány.
- Potvrzený Learning agreement musí uchazeč zanést na Centrum zahraničních služeb a po potvrzení od koordinátora z Centra zahraničních služeb zasílá student svůj studijní plán na zahraniční univerzitu.

Žádost o uzavření finanční dohody

- Finanční dohoda bývá většinou studentem podepsána 3 týdny před plánovaným odjezdem.
- Povinností studenta je osobní účast, zaslané dokumenty poštou nejsou uznány.
- Pro obdržení grantu je nutné předložit tyto dokumenty: žádost o uznání stipendia, finanční dohodu (ve dvou zhotoveních), potvrzení přijetí ke studiu (Letter of Acceptance), oboustranně potvrzenou studijní smlouvu (Learning agreement), čestné prohlášení o předchozí účasti, resp. neúčasti v programu Erasmus a před odjezdem je třeba zaevidovat studijní pobyt v informačním systému.

V průběhu pobytu musí student dodržovat a respektovat studijní řád zahraniční instituce a řádně plnit povinnosti, které vyplývají z finanční smlouvy. Studenti jsou v hostitelské instituci posuzováni stejným způsobem jako domácí studenti.

Změny studijní smlouvy (Changes to original Learning Agreement)

- Nejpozději do 30 dnů od začátku semestru má student možnost na změny ve studijní smlouvě.
- Všechny změny musí být oboustranně písemně odsouhlaseny skrze formulář Changes to original Learning Agreement.
- V první řadě musí být změny potvrzeny na zahraniční univerzitě, následně zaslány na domovskou univerzitu, a pak do Centra zahraničních služeb.

Podmínky pro prodloužení studia

- Prodloužení studijního programu je možné jen na základě dohody mezi vysílající a přijímající univerzitou.
- Studium lze prodloužit v rámci akademického roku.
- Uchazeči automaticky nevzniká nárok na přidělení stipendia pro další semestr, vše záleží na dohodě s vysílající univerzitou.

Existují dvě možnosti prodloužení studia. První možnost je tzv. zero – grant student (jedná se o prodloužení studia bez přiděleného grantu) a druhá možnost je prodloužení studia s finanční podporou.

1) Zero - grant student

- O tento grant lze žádat kdykoliv v průběhu roku. Žádost musí být potvrzena koordinátorem jak z vysílající, tak z přijímající univerzity.
- Přílohou k této žádosti je motivační dopis, ve kterém jsou zdůvodněny studijní důvody k prodloužení studia. Dopis musí být napsaný v českém jazyce.
- V případě tohoto grantu negrantu student neobdrží grant, ale zůstávají mu nadále studentské výhody (nemusí platit školené, má slevy na jízděm atd.).

2) Prodloužení s finanční podporou

- Přidělení tohoto grantu je možné pouze na základě finanční velké rezervy.
- Na Centrum zahraničních služeb je zapotřebí doručit žádost o prodloužení studijního pobytu (Application for extension).
- Žádost musí být též potvrzena z obou dvou stran.
- Přílohou k této žádosti je také motivační dopis s uvedením důvodů pro prodloužení studijního pobytu.
- K finanční dohodě se musí posléze přiložit změna celkové částky stipendia, kterou student obdržel.

Předčasné ukončení studijního pobytu studenta je možné na základě dohody mezi studentem a vysílající organizací. Ukončení pobytu je na základě dodatku k finanční dohodě o poměrném zkrácení stipendia. Pokud student v místě pobytu nevydrží minimálně 3 měsíce, je povinen vrátit celou část stipendia, kterou obdržel. Následující nařízení neplatí jen v případě ukončení pobytu z důvodu „vyšší moci“.

Postup po návratu

Po návratu ze studijního pobytu musí student předložit následující dokumenty: Confirmation of Erasmus study period - potvrzení o době/délce studia (kopie), a to do 10 dnů od ukončení studijního pobytu, Transcript of records - výpis absolvovaných

předmětů a získaných kreditů na zahraniční instituci (kopie), a to nejpozději do 1,5 měsíce od návratu. Dále musí student vyplnit závěrečnou zprávu v online celonárodní databázi NAEP dostupné na <http://erasmus-database.naep.cz>.

Uznání předmětů, kreditů má v plné kompetenci vysílající instituce. O uznávání předmětů informuje zahraniční nebo studijní oddělení.

Novinky pro vyplácení grantu pro rok 2013/2014

Pro rok 2013/2014 došlo ke změně v důsledku následujících dokumentů:

- 1) Evropská komise důrazně přikázala, aby bankovní účty příjemců byly vedeny v eurech.
- 2) Změny platebních podmínek znějí takto „Pokud byl grant poukázán na účet příjemce vedený v CZK, převede příjemce jakékoliv skutečné náklady na EUR, a to dle měsíčního účetního kurzu stanoveného Evropskou komisí a uveřejňovaného na jejích webových stránkách platného ke dni platby příslušné zálohové splátky ze strany Národní agentury ve prospěch příjemce.“²⁹

1.5.4 Erasmus pro všechny³⁰

Erasmus pro všechny (Erasmus for all) je nově vzniklý program Evropské unie v rámci vzdělávání. Díky tomuto programu má získat možnost až 5 000 000 osob studovat nebo pracovat v zahraničí. Číslo 5 000 000 osob by znamenalo dát příležitost o skoro polovinu více uchazečům, než jich bylo doposud. Erasmus pro všechny tak sjednotil všechny současné programy Evropské unie. Nahradil sedm stávajících programů vzdělávání, odborné přípravy, mládeže a sportu jedním programem. To povede ke zvýšení efektivity, snazšímu podávání grantových žádostí a také k odstranění roztříštěnosti a překrývání programů. Tento nově vzniklý program začal rokem 2014. Celkový rozpočet programu Erasmus pro všechny činí 19 miliard EUR. Koncepce programu je nastavená až do roku 2020. Program představuje zásadní investici do lidí, investici, která je prospěšná jednotlivcům i celé společnosti, jelikož přispívá k růstu

²⁹Národní agentura pro Evropské vzdělávací programy: *Erasmus* [online]. 2007-2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/erasmus>.

³⁰ *Europa.eu: Press releases database [online]. 19-11-2013, 19-11-2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1398_cs.htm.*

a zajišťuje prosperitu. Evropská přidaná hodnota tohoto programu spočívá v pomoci občanům získávat více kvalitnějších dovedností, zlepšování kvality výuky ve vzdělávacích institucích v Evropské unii i mimo Evropskou unii. Nově vzniklý program se snaží klást důraz na Evropskou unii a systémové dopady. Soustředí se hlavně na tyto činnosti: vzdělávací příležitosti pro jednotlivce v členských státech i mimo ně, spolupráci mezi vzdělávacími institucemi (mládežnické organizace, místní regionální orgány, nevládní organizace a podniky) a na reformy v členských státech, které jsou zaměřené na modernizaci systémů vzdělávání a odborné přípravy na podporu inovací v podnikání a zaměstnanosti.

Navýšení investic v rámci tohoto programu má napomoci studentům, pedagogům, stážistům, pracovníkům a dalším k větším příležitostem jak zlepšit své dovednosti a zkušenosti pro své budoucí zaměstnání.

Program umožní:

- 2,2 milionům studentům vysokých škol, aby obdrželi studijní stipendium a měli tak příležitost během svého studia strávit svůj život na zahraniční univerzitě.
- Do tohoto počtu připadá až 135 000 studentů, kteří získají stipendium za účelem studia mimo Evropskou unii, a také zahrnuje studenty, kteří jsou ze zemí mimo Evropskou unii a chtějí studovat v zemích Evropské unie.
- 1 milion vysokoškolských profesorů, pedagogů, pracovníků získá stipendium, které jim umožní pracovat a přednášet na zahraničních univerzitách.
- Na pracovní stáž bude moci být vysláno až 700 000 studentů, kteří budou mít zájem o stáž v zahraničí.
- Kolem 540 000 studentů bude mít příležitost provádět dobrovolnou činnost v zahraničí nebo se zúčastnit výměnných programů pro mládež.
- 34 000 studentů získalo grant na „společný diplom“. Tzv. „společný diplom“.
- může získat student, studuje-li alespoň na dvou zahraničních univerzitách.

Tabulka 3 uvádí počet příjemců grantů EU na studium, odbornou přípravu a dobrovolnickou činnosti v rámci programu celoživotního učení a programu Mládež

v akci za rok 2010. (Erasmus pro všechny v sobě obsáhne oba programy a bude usilovat o téměř dvojnásobný počet příjemců z celé EU).

Tabulka 3: Počet přijíždějících grantů na EU studium

Země	Počet účastníků* Programu	Mládež v akci	Celkem
Rakousko	11000	2500	13500
Belgie	12000	4500	16500
Bulharsko	6000	5000	11000
Kypr	1500	1000	2500
Česká republika	14000	3000	17000
Dánsko	6000	2000	8000
Estonsko	3000	5000	8000
Finsko	23500	2000	25500
Francie	52000	11000	63000
Německo	63000	15000	78000
Řecko	8000	2500	10500

Zdroj: Europa.eu: Press releases database [online]. 19-11-2013, 19-11-2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1398_cs.htm

2 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části diplomové práce je vytvořena SWOT analýza Portugalska jako destinace cestovního ruchu, dále pak zhodnocení potenciálu cestovního ruchu Portugalska, předpoklady cestovního ruchu Portugalska, zhodnocení programu Erasmus z pohledu autorky diplomové práce, dotazníkové šetření a řízený rozhovor.

2.1 SWOT analýza Portugalska jako destinace cestovního ruchu

SWOT analýzu můžeme považovat jako jeden z prvních kroků syntézy analytických informací, které vedou většinou k definování strategických cílů, oblastí a jejich opatření. SWOT analýza Portugalska jako destinace cestovního ruchu byla zpracována na základě informací z dokumentů Turismo de Portugal, geografických podmínek, dále pak poptávky návštěvníků, nabídky turistických cílů (atraktivit, infrastruktury, obslužnosti), konkurence, informací získaných na základě vlastních zkušeností a na základě vlastního průzkumu. SWOT analýza, která byla vytvořena pro tuto diplomovou práci, je zde zahrnuta z toho důvodu, aby byla ukázána možnost propojení programu Erasmus s cestovním ruchem. Proto jsou zde vyzdvihnuty všechny stránky SWOT analýzy Portugalska jako destinace cestovního ruchu, na základě kterých se účastníci studijního programu mohou rozhodnout, zda je Portugalsko pro ně zajímavým místem pro studium a zároveň zda by je země zajímala i z pohledu cestovního ruchu.

Silné stránky

- Historické a kulturní památky (památky na seznamu UNESCO).
- Dobré klimatické podmínky.
- Různorodé přírodní podmínky.
- Dobré bezpečnostní podmínky v zemi.
- Diverzifikace turistických produktů.
- Ostrov Madeira a souostroví Azory považované za exotické destinace (přitom nejsou nijak daleko).
- Vstřícnost místních obyvatel.

- Obliba destinace v důsledku studijních a pracovních pobytů.
- Rozvoj golfového turismu.
- Relativně dobrá míra vzdělanosti.

Slabé stránky

- Z evropského pohledu chudá země: rozvoj služeb, infrastruktury atd.
- Nedostatečná propagace destinace.
- Nevědomost o destinaci.
- Oproti jiným evropským zemím vysoké náklady na dopravu do destinace.
- Vysoká cena energií a dopravy.
- Značná sezónnost, málo příležitostí pro návštěvu v zimních měsících.
- Nedostatek financí pro údržbu a péči o památky.

Příležitosti

- Nové oblasti pro golfový turismus.
- „Exotická oblast“ souostroví Azorů a ostrovu Madeira.
- Pro české turisty charterové lety z Brna do Portugalska.
- Objevení destinace mladými lidmi, novými cestovateli.
- Objevení destinace novým segmentem rodiny s dětmi.
- Dlouhodobě udržitelný rozvoj cestovního ruchu.

Hrozby

- Španělsko jako hlavní konkurent, který odvádí turisty do své země.
- Ekonomická krize, která zasáhla zemi, ale i jiné oblasti a lidi, kteří by za jiných podmínek investovali do cestování a třeba navštívili Portugalsko.
- Nedostatečná propagace země, nedostatečné povědomí o zemi, malá propagace země mimo hlavní sezónu.
- Velká konkurence jiných evropských měst (jak cenová, vzdálenostní dostupnost).

2.1.1 Zhodnocení SWOT analýzy

Za silné stránky SWOT analýzy Portugalska považujeme především historické a kulturní památky, které jsou zapsané na světovém dědictví UNESCO. Na tyto památky láká Portugalsko nespočet návštěvníků, kteří sem míří. Další zajímavostí jsou určitě bohaté přírodní podmínky a rozmanitý ráz krajiny. Z hlediska politické a mírové situace patří Portugalsko mezi země, které nabízí klidné bezpečnostní podmínky nejen místním obyvatelům, ale i návštěvníkům. Za velkou výhodu může považovat země blízkost „exotických“ ostrovů Madeira a souostroví Azory. A za jednu ze silných stránek, se kterou by se dalo do budoucna dobře naložit a přilákat díky ní nový segment návštěvníků, můžeme považovat rozvoj golfové turistiky.

Za slabé stránky považujeme ty stránky, díky kterým se Portugalsko dostalo do povědomí v horším slova smyslu. Za tyto stránky můžeme považovat nedostatečné finance na opravu a údržbu a péči památek, infrastruktury, rozvoj dalších služeb, vysoké ceny energií a dopravy, ale také to, že je Portugalsko zemí, která nepatří mezi země, které jsou hojně navštěvovány turisty v rámci Evropy. Díky nedostatečné propagaci, neznalosti destinace a více se propagujícím jiným státům se stalo Portugalsko jakousi opomíjenou destinací návštěvníků cestovního ruchu.

Ovšem i to, že si Portugalsko v dané situaci (co se týká povědomí o destinaci) stojí takto, mohlo by to brát jako jakousi příležitost, které by se země měla chopit. Příležitosti, které destinace nabízí, je nespočet. Jako některé z nich by se daly jmenovat například rozvoj golfové turistiky, ostrov Madeira a souostroví Azory jako jakási exotická destinace, která leží v Evropě, objevení nového segmentu zákazníků a mnoho dalších.

Hrozby bývají jednou z nejnepříjemnějších věcí, které zemi mohou potkat, ale existuje celá řada z nich, kterým by se dalo s určitým předstihem vyvarovat nebo je alespoň eliminovat. V případě Portugalska a cestovního ruchu se dá říct, že jeho největší hrozbou je sousední Španělsko. To se stalo díky své bližší poloze navštěvovanější destinací, než je samotné Portugalsko. A jak již bylo zmíněno, velkým konkurentem Portugalska není pouze Španělsko, ale i jiné okolní státy. Za další hrozbou, která zemi zasáhla, by se dala považovat ekonomická krize, se kterou se země potýká dodnes.

2.2 Předpoklady cestovního ruchu v Portugalsku

2.2.1 Společenské a kulturně historické předpoklady

Kultura

Portugalská kultura se odvíjí hlavně od velké historie zámořských objevů. V umění a architektuře nalezneme známky maurské a orientální kultury. Jedinečnou atmosféru vytvářejí zámky, gotické katedrály, královské hrady, maurské paláce a univerzitní města. Úchvatný je Manuelský sloho, který je pojmenován po králi Manuelovi I. V tomto slohu se prolíná gotika se zdobením, které je inspirováno zámořskými plavbami. Ve zdobení se objevují motivy lana, kotví, mušlí, ale i exotických květin a zvířat. Typické jsou obklady na domech, které se nazývají azulejos. Tento prvek je nejspíše převzatý od Maurů a později se dostal až do Brazílie. Charakteristická je modro-bílá barva, ale můžeme je najít i v jiném barevném provedení. Azulejos je většinou poskládan do velkého obrazu, který i v některých případech vypráví dějiny portugalského národa.³¹

Portugalci patří k národům, které jsou silně věřící. Kolem 95 % z nich se hlásí ke katolické víře, jak již bylo zmíněno. V roce 1834 zde byly zakázány církevní řády a za první republiky došlo k formální odluce od jinak církevního státu. I přes to, že je církev se státem dodnes komplikovaně propojená, tak lidé svou víru stále praktikují. V hlavním městě Lisabonu a jeho okolí jsou lidé o něco méně věřící, než jak je tomu na severu země. Víra v této zemi mluví za vše. Dvakrát do roka se scházejí věřící z Portugalska, ale i z jiných částí světa, do poutního města Fátimy. Taková to víra v Boha s sebou přináší řadu svátků a poutí, které jsou doprovázeny směsicí bohoslužeb, procesů a zábavy. Velké oslavy celého roku začínají karnevalem (Mardi Gras). Ty se konají během velikonočního týdne. Další významný svátek připadá na 12. července, kdy se v Lisabonu koná velkolepý průvod na oslavu svatého Antonia. Zatímco v Lisabonu probíhají velké oslavy na počest svatého Antonia v Portu, v Braze se velkolepě oslavuje 23. července svátek st. Joao (svatého Jana). Ve městě Portu je tato oslava opravdu velkolepá, trvá celý den, lidé brázdí ulicemi, nalezneme zde několik pódíí, kde vystupují různé hudební produkce. V tento den si všichni jak děti, tak dospělí

³¹ *Dovolena v Portugalsku: Kultura v Portugalsku* [online]. 2012 [cit. 2013-09-08]. Dostupné z: <http://www.dovolena-portugalsko.com/clanek/kultura-v-portugalsku>.

kupují na ulicích plastová kladiva a při průvodu městem se jimi navzájem jemně mlátí po hlavě. Celým městem jsou cítit sardinky, které jsou pro Portugalce typické. Celá tato oslava je zakončena velkým ohňostrojem nad řekou Tejou s výhledem na nejznámější most, kterým je ponte Louis. Tento most navrhnul žák samotného Eiffela. Most je postaven z podobné konstrukce, jako je postavena Eiffelova věž. Na to, jak je Portugalsko relativně malým státem, disponuje mimořádně bohatými kulturně historickými památkami. Velká část památek souvisí s obdobím zámořských objevů, jako je například klášter v Belému (v překladu znamená Betlém), který leží na okraji hlavního města Lisabonu, Tomar a některé lokality v oblasti Algarve.³² Dále bývají hojně navštěvovány turisty města, jako je Lisabon, Sintra, Porto, Braga, Coimbra, Evora, Fatima a další. Architektura měst byla převážně ovlivněna historickými zámořskými objevy a plavbami. Je zde velká řada gotických katedrál, hradů, zámků, paláců, univerzitních a poutních měst. Na území Portugalska nalezneme celou řadu památek UNESCO. Památky UNESCO nalezneme také na ostrově Madeira a souostroví Azory. Přehled památek UNESCO je detailněji rozepsán v tabulce 4.

³² *Portugalsko, Madeira a Azory: ilustrovaný průvodce, s kterým nezabloudíte*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 1998. ISBN 80-720-2284-9.s10-13.

Tabulka 4: Památky UNESCO

Oblast	Památká/y
Porto a Severní část země	Historické centrum města Guimarães
Porto a Severní část země	Historické centrum města Porto
Porto a Severní část země	Vinařská oblast Alto Douro
Porto a Severní část země	Skalní malby v údolí Côa Valley a Siega Verde
Lisabon	Klášter Řádu Kristova, Tomar
Lisabon	Klášter Alcobaça
Lisabon	Klášter Batalha
Lisabon	Klášter sv. Jeronýma
Lisabon	Belémská věž
Lisabon	Kulturní krajiny v Sintře
Lisabon	Fado, nehmotné kulturní dědictví
Alentejo	Historické centrum města Évora
Alentejo	Pevnost ve městě Elvas
Azory	Historické centrum Angra do Heroísmo
Azory	Vinice na ostrově Pico
Madeira	Vavřínový les na ostrově Madeira

Zdroj: vlastní tabulka data zpracovány na základě The UNESCO World Heritage Centre

Na základě získaných informací z ekonomického serveru businessinfo.cz a konkrétních informací ze dne 23. 10. 2013 bylo zjištěno, že mezi nejnavštěvovanější turistické destinace Portugalska patří Lisabon s okolím (Estoril, Cascais, Sintra), Algarve, oblast Sever okolo města Porto, Coimbra dále Madeira a Azorské ostrovy.

Nejnavštěvovanější města

Za nejvíce vyhledávané místo turisty je považováno hlavní město Lisabon. Hlavní město Lisabon je nejzápadněji položené hlavní město evropské pevniny. Samotné město má asi 700 000 obyvatel, ale pokud k nim přičteme i městské aglomerace, žije zde přes milion lidí. Město můžeme považovat za jakýsi harmonický architektonický celek, a to především v důsledku zemětřesení, které zde proběhlo v roce 1755 a zničilo velkou část města. Dnešní centrum města tedy pochází až z 18. Století. Nejvíce byla zničena čtvrť s názvem Baixa. Na troskách, které zde zbyly po původních domech, byla postavena nová čtvrť s pravoúhlím půdorysem. Ve čtvrti Baixa jsou dvě

významná náměstí, Praca do Comércio a Rossio. Z Baixy se do výše položených čtvrtí, jako jsou Bairro Alto a Chiado, dá dostat pomocí novogotického výtahu tzv. Elevador de Santa Justa. „Tento výtah, který setrojil na přelomu století architekt Raoul Mesnier do Ponsard, žák Alexnadra Gustava Eifela, patří k nejnápadnějším zajímavostem Baixy. Je postaven ze železné konstrukce. S výškovým rozdílem 32 m představuje nejpohodlnější způsob jak se dostat do horní části města.“³³ Město lemují úzké uličky, které se táhnou čtvrtěmi Alfamou a Bairro. Čtvrť Alfama se rozprostírá na prudkém svahu, na jehož vrcholu je asi nejvýznamnější památka města – hrad svatého Jiří neboli Castelo de Sao Jorge. Tento hrad byl dříve domovem portugalských králů, dnes je to místo s nádherným výhledem na celé město hojně navštěvované turisty. V západní části města je městská čtvrť Belém. Čtvrť plná památek, postavená v manuelském slohu. V této části města je asi nejvíce památek, které jsou na jednom místě. Na konci čtvrti je Torre de Belém – Belémská věž, která dříve sloužila jako maják pro mořeplavce, kteří se vraceli ze zámořských plaveb. Nedaleko věže je největší pomník všech známých a významných portugalských mořeplavců. Naproti tomuto pomníku je klášterem řádu Svatého Jeronýma, který je zapsaný na seznam Světového dědictví UNESCO. Lisabon je město, které nabízí nespočet krásných historických budov, kulturních památek, muzeí, galerií, možností sportovních zápasů a dalších. Je městem, které si oblíbí snad každý.

Dalším významným městem je druhé největší město Portugalska – Porto. Porto je město, které stejně jako Lisabon s jeho aglomeracemi nazývané jako „Velké Porto“ má téměř jeden milion obyvatel. Samotné město má něco přes 300 000 obyvatel. S jeho polohou u řeky Douro a částí, která je omývána Atlantským oceánem, patří Porto po Lisabonu a jižní části Portugalska k 3 nejnavštěvovanějším místem v zemi. Centrum města je postavené převážně v barokním a klasicistickém slohu. K nejkrásnějším a nejdominantnějším částem města určitě patří starobylá čtvrť Ribeira, která se rozkládá podlé řeky Douro. Tato městská čtvrť byla též zařazena na seznam Světového dědictví UNESCO. „Kromě této části města je v centru jen málo skutečných památek. Za zhlédnutí stojí věž Clérigos, katedrála Sé či most Ludvíka I. Byl by hřích navštívit Porto a neochutnat světoznámé víno, které se vyrábí ve Vile Nova de Gaia a patří k hlavním

³³ *Portugalsko, Madeira a Azory: ilustrovaný průvodce, s kterým nezabloudíte*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 1998. ISBN 80-720-2284-9, s. 86.

vývozním artiklům Portugalska. Snadné cestování po městě zajišťuje metro, které vede až k letišti, nacházejícím se několik kilometrů severně od města.³⁴

Coimbra je třetím největším městem Portugalska, dříve byla hlavním městem, než se přemístilo do Lisabonu. Je hlavním město provincie Beira Litoral, která se rozkládá na svahu nad řekou Mondego. Leží na půli cesty mezi Portem a Lisabonem. Coimbra je považována za „univerzitní město“. Univerzita Universidade de Coimbra je nejstarší a nejprestižnější univerzitou v zemi. Začátkem 16. století se do města přistěhovalo několik francouzských a španělských sochařů, kteří zde založili sochařskou školu. Inspirací jim byl nový italský styl, který se posléze rozšířil po celé zemi. Město ležící v severní části Portugalska se pyšní úzkými uličkami, které jsou dnes spíše pěší zónou pro turisty. Na druhé straně řeky jsou dva významné kláštery, které bývají hojně navštěvovány turisty.

O ostrovu Madeira se dá říct, že je jedním z nejkrásnějších míst v celém Portugalsku. Díky podnebí, které zde převládá, se ostrov stal jakousi botanickou zahradou, kterou přijíždějí obdivovat cestovatelé z celého světa. Madeira leží ve východním Atlantiku nedaleko od Maroka. Její jižní poloha se subtropickým podnebím tak umožňuje celoroční návštěvu. Cestovní ruch se stal na ostrově jedním z hlavních příjmů. V současné době se Madeira snaží přeměnit svou jakousi „luxusní“ pověst, aby tak dosáhla nové segmentu návštěvníků. Dříve luxusní destinace se snaží přilákat mladší generaci na pěší turistiku, adrenalinové sporty jak je potápění, slaňování, canyoning a další. Ostrov bývá převážně spojován s přírodou. Skoro dvě třetiny jsou chráněnou přírodní rezervací.³⁵

Souostroví Azory se rozkládají v délce 650 kilometrů a jsou rozčleněny do tří skupin. Ve východní části souostroví se rozkládá Santa Maria s největším ostrovem Sao Miguel, kde nalezneme mezinárodní letiště, kde přistává letecká společnost SATA, která zprostředkovává letecké spoje se všemi dalšími ostrovy. Na západě se rozpínají

³⁴ *Tripzone.cz Portugalsko: Porto* [online]. 2013-12-01 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://portugalsko.tripzone.cz/porto>.

³⁵ DUNLOP, Fiona. *Portugalsko*. Brno: Computer Press, c2007, 271 s. ISBN 978-80-251-1627-2.s. 220-221.

ostrovy Flores a Dorvi a ve střední části leží ostrovy Sao Jorge, Graciosa Pico na kterém je hlavní dominantou sopka vysoká 2 350 metrů nad mořem.³⁶

Býčí zápasy

Býčí zápasy jsou v Portugalsku vyhraněné jen do dvou oblastí, a to do oblasti Ribatejo, kde je chov dobytka a do oblasti Algarve, kde se býčí zápasy odehrávají. Býčí zápasy jsou určeny převážně pro turisty. Sezóna zápasů trvá od Velikonoc až do října. Zajímavostí je, že v průběhu zápasu nejde o to, aby toreador býka zabil. Zápas probíhá tak, že býk má zakryté rohy a toreador se snaží na býka naskočit a popadnout ho za ně, zatímco spolubojovníci ho kryjí zezadu. Nejlépe organizované a vyhlášené zápasy probíhají ve městě Santarém.³⁷

Fotbal

Největší vášní Portugalců je, jak se může očekávat, fotbal. Během fotbalové sezóny, která trvá od září až do května, to v každém městě, vesnici, restauraci, hospodě, domácnosti vypadá stejně. Všude je zapnutá televize s přenosem fotbalového zápasu. Fotbal zde nesledují jen muži, ale i ženy. Zapálení do sportu je opravdu veliké, zejména při zápasech některého z nejznámějších mužstev, kterými jsou Benfica a Sporting, FC Porto a Boavista. Tím, že fotbalem žije téměř celé Portugalsko, tak jsou zde striktní předpisy, které se musí po dobu fotbalového zápasu dodržovat. Na fotbalové stadiony se dostanete přes důkladné kontroly srovnatelnými s těmi na letišti. V průběhu zápasu je ve městech posílena policejní ochrana a do prostředků hromadné dopravy se nedostanete s alkoholickými nápoji.

2.2.2 Přírodní předpoklady

Z pohledu přírodních předpokladů má Portugalsko co nabídnout. Země se pyšní několikakilometrovými plážemi, které se nacházejí na jižní a jihovýchodní části země. Portugalsko je rájem pro surfaře, windsurfaře, kitory a mnoho dalších sportovních nadšenců. Místní lidé mají v oblibě převážně rybolov. Velmi významnou oblastí, která je využívána hlavně v době letní sezóny, je oblast Algarve, kde nalezneme na pobřeží nádherné skalní útvary. Dvě největší řeky Portugalska dávají ten správný vzhled krajině.

³⁶ *Portugalsko, Madeira a Azory: ilustrovaný průvodce, s kterým nezabloudíte*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 1998. ISBN 80-720-2284-9.s360-361.

³⁷ DUNLOP, Fiona. *Portugalsko*. Brno: Computer Press, c2007, 271 s. ISBN 978-80-251-1627-2.

V Portugalsku je k vidění 11 národních parků, 8 přírodních rezervací, několik chráněných oblastí a jeden národní park, který odpovídá mezinárodním standardům.

Jako další si zde na své přijdou golfisté. Pro golfové hráče je Portugalsko vyhlášenou a velmi oblíbenou destinací. Za rozvojem golfu můžeme hledat Brity, kteří se přistěhovali do této země na konci 19. století a začali zde rozvíjet své podnikání. V dnešní době nalezneme v Oportu 3. nejstarší golfové hřiště v kontinentální Evropě. Do Portugalska se tento sport dostal o něco později oproti jiným evropským zemím. Díky velikému potenciálu pro tento sport zde stále vznikají nové a nové golfové resorty. Jednou z oblíbených oblastí je oblast Estoril a Cascais, která nabízí 8 golfových hřišť v okolí 30 kilometrů a leží na takzvané Portugalské riviéře, která nabízí vše, co uspokojí každého hráče. Před více jak 40 lety bychom v Portugalsku našli jen pár hřišť, které se většinou nacházely v blízkosti větších měst. Mezi ty nejnámější bychom mohli zařadit třeba hřiště v blízkosti města Cascais. Dnes je zde tento sport velice rozšířený a koná se zde celá řada golfových turnajů a soutěží.³⁸

Co se týká fauny, lze zde spatřit směsici evropských a severoafrických druhů zvířat. Můžeme se zde setkat s prasaty, jeleny, kravami, divokými kozami, v horských oblastech pak s kamzíky, kozorožci, dravými ptáky, jeleny, či liškou. Na hranicích se Španělskem (národní park Peneda-Geres) žijí divocí koně. Kuriózním zvířetem je „vodní pes“, který na první pohled připomíná pudla, a to jeho hnědou nebo černou barvou a srstí. V národním parku Parque da Ria Formosa bylo nasazeno několik jedinců tohoto druhu. Existuje speciální program na jejich chov a návrat do volné přírody.³⁹

Výskyt rostlin se celkově liší od celkového charakteru krajiny. Díky velmi častým dešťovým srážkám na severu Portugalska jsou zde k vidění duby, buky, rovněž oleandr a vřesovec. Pro střední část Portugalska je typický stepní charakter krajiny, ve kterém se daří korkovým dubům a olivovníkům. Jih země připomíná jakousi exotickou destinaci. A to nejen díky svému podnebí, ale i díky výskytu banánovníků, pomerančovníků a citrónové třtiny. A jakýmsi skleníkem by se dal nazvat samotný ostrov Madeira, kde roste nespočet druhů dřevin a rostlin. Za jakýsi symbol ostrova jsou považovány květiny Strelície, které rostou téměř všude. Největší dominantou na ostrově

³⁸ *Golfové cesty: Golf Portugalsko* [online]. 2013 [cit. 2013-10-13]. Dostupné z: <http://www.golfove-cesty.cz/portugalsko/>.

³⁹ *Portugalsko.info: Portugalsko - Zvířata* [online]. 2012 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: http://www.portugalsko.info/zeme_kapitola.php?klic=1282.

Madeira z pohledu flory je prales Laurissilva, ten byl díky své jedinečnosti zapsán na světový seznam UNESCO.

Z regionálního hlediska je v Portugalsku nejvíce využívaná oblast Algarve, která se rozkládá na nejjihu části Portugalska, a další velmi navštěvovaná oblast je vnitrozemí severního Portugalska. Návštěvnost Portugalska je ovlivněna atlantským pobřežím, které je chladnější a není tak stabilní, jak tomu je třeba na pobřeží u Středozemního moře. Tato skutečnost a i to, že je Portugalsko poměrně vzdálené od ostatních evropských zemí, přirozeně snižuje jeho návštěvnost.

Přesto, že do Portugalska turisté míří hlavně za proslulými plážemi, Portugalsko na to, jak je malou zemí, oplývá velkou škálou možností.⁴⁰ Na severu Portugalska v oblasti Minho najdeme neobyčejně drsná místa, kde při příjezdu máme pocit, že se zastavil čas. Místo automobilové a silniční dopravy zde jezdí koně a v zemědělství se používá technika, která je už řadu let zastaralá. V této oblasti se rozkládá pohoří Peneda–Geres, které je zároveň jedním z portugalských národních parků. Nedaleko tohoto parku leží město Porto, které je po mnoho let známé výrobou portského vína. Uprostřed Portugalska je takzvaná oblast Beiras, kde leží nejznámější univerzitní město Coimbra. Velkou váhu mají také města Alcobaca, Batalha a Tomar. Všechna tato tři města byla zapsána na seznam Světového dědictví UNESCO.⁴¹

Za asi jeden z největších přírodních předpokladů, který zemi napomáhá v rozvoji cestovního ruchu, je vinařství. Vinařství ročně přiláká do země tisíce návštěvníků, kteří sem zamíří převážně jen kvůli němu. Portugalsko je vyhlášené zejména výrobou kvalitního bílého a červeného vína. Ovšem mezi nejznámější víno patří portské víno. Severní část Portugalska je ovlivněna Golským proudem, který přináší dostatek vláh, která je ideální pro pěstování vína. A naopak na jihu Portugalska je velmi teplé a suché podnebí. Vinařská oblast je tedy rozdělena na dvě části. Na severu jsou to regiony: Douro, Dao a Bairrada a jako druhá část je to oblast centrálních a jižních regionů Alentejo, Ribatejo a Estremadura. Terasovité vinice jsou na kopcích, které dosahují někdy i výšky kolem 2000 metrů nad mořem. V celé zemi nalezneme 11 vinařských oblastí (Vinho Verde, Ribatejo, Douro, Moscatel de Setúbal, Alentejo, Algarve, Minho,

⁴⁰ *Portugalsko, Madeira a Azory: ilustrovaný průvodce, s kterým nezabloudíte*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 1998. ISBN 80-720-2284-9.s.10-13.

⁴¹ DUNLOP, Fiona. *Portugalsko*. Brno: Computer Press, c2007, 271 s. ISBN 978-80-251-1627-2.s.12.

Alto Douro, Dao, Bairrada a Estramadura). Zajímavostí je, že dvě vinařské oblasti se staly chráněným světovým dědictvím na seznamu UNESCO. V roce 2001 to byla vinařská oblast Alto Douro, kde se tradičními metodami víno pěstuje zhruba 2000 let. Od té doby se zdejší produktem stalo víno. V roce 2004 k této oblasti přibyla další vinařská oblast, a to vinice Pico, která leží v souostroví Azory. Vinice Pico je typická dlouhými zídkami, které vedou až od pobřeží. Zajímavostí také je to, že každá vymezená vinařská oblast je určena zákonem, který zaručuje víno vysoké kvality.⁴²

Historie vinařství⁴³

Historie sahá až do roku 600 př.n.l., kdy do této oblasti Féničané přivezli první odrůdu vinné révy. Po pádu Římské říše se zde usídlili Keltové a v 7. Století Řekové, za jejich vlády se zmodernizovala a zdokonalila výroba a pěstování vína. Toto období znamenalo pro celý Pyrenejský poloostrov velký rozmach vinařské kultury. Středověk byl pro Portugalce ve znamení výroby menších vín pro církevní účely. Víno se pěstovalo pouze na malých terasách a velké vinice sloužily pro pěstování obilí. Velkou roli pro vinařství hraje 12. století. V roce 1386 Portugalsko uzavírá diplomatickou smlouvu s Anglií o vzájemné spolupráci a obchodu. Touto smlouvou dostávají portugalská vína přednost před francouzskými. V 15. století princ Jindřich nechává znovu vysázet původní odrůdu vinné révy a v roce 1665 získává král Karel II. monopolní postavení na vývoz vín do Ameriky. Dovážené víno však nemá příliš dobrou pověst, často bývá nekvalitní. Vývoz vína napomáhá k propuknutí války roku 1689 mezi Anglií a Francií. Roku 1670 se začíná vyrábět v Portugalsku první dolihované víno tzv. portské víno, které se stává velmi rychle po celé Anglii jakousi módní záležitostí. Začátkem 18. století začíná být po portském víně velká poptávka, což má za následek kolaps a snížení jeho kvality. To přinutilo stát roku 1756 zavést systém kontroly původu vína a klasifikaci. Roku 1890 přichází do celé Evropy katastrofa – napadení vinných rév révozkem. Ten zahubil až 2/3 vinic v Portugalsku. Velká část vinařů začíná prodávat své vinice, které od nich kupují investoři velkých vinařských společností. Zpátky na vrchol se portugalská vína vrací až začátkem 20. století.

⁴² Zpracováno na základě: *Portugalsko, Madeira a Azory: ilustrovaný průvodce, s kterým nezabloudíte*. Vyd. 1. Praha: Ikar, 1998. ISBN 80-720-2284-9.

⁴³ *Evinice: Portugalská vína a vinařské oblasti Portugalska* [online]. 2013 [cit. 2013-10-10]. Dostupné z: <http://www.evinice.cz/o-vine/portugalska-vina-a-vinarstvi>.

Klasifikace portugalských vín

„Klasifikace portugalských vín byla zavedena již roku 1756 pro zvýšení kvality portugalských vín.

- Vína DOC (Denominação de Origem Controlada) jsou vína nejvyšší kvality a nejlepších vinařských oblastí.
- Vína VQPRD (Vinhos de Qualidade Produzidos em Regioes Determinadas) jsou kvalitní vína místní produkce z určitých oblastí, vína mají typické vlastnosti, specifikované jsou odrůdy, půda, podnebí a technika pěstování.
- Vinho Regional (VR) je název pro regionální zemské víno.
- Vinho de Mesa je označení pro stolní víno vyrobené v Portugalsku.“⁴⁴

Obrázek 1: Oblast vinic – Peso da Regua

Zdroj: fotografie z vlastního fotoarchivu

V současné době se stalo portugalské vinařství nejen jakýmsi symbolem země, ale hlavně je jedním ze zdrojů financí portugalského hospodářství a i jedním z odvětví, které napomáhá celé zemi ke zvýšení návštěvnosti zahraničními turisty. Díky vinařství stoupá procento návštěvníků cestovního ruchu, kteří do země přijíždějí.

⁴⁴ Evinice: Portugalská vína a vinařské oblasti Portugalska [online]. 2013 [cit. 2013-10-10]. Dostupné z: <http://www.evinice.cz/o-vine/portugalska-vina-a-vinarstvi>.

Podnebí

Stejně tak jako krajina Portugalska je v různých částech odlišná tak i podnebí se v jednotlivých oblastech liší. V oblasti Minho je počasí převážně slunečné, ale i přes to je tato krajina velmi zelená, to je způsobené vydatnými srážkami. Oblast Trás-os-Montes je oproti Minho velmi suchá. Na severu země v oblasti Serra do Geres a Serra da Estrela se v zimních měsících dokonce velmi často objevuje i sníh. Ve vnitrozemském Alenteju se letní teploty pohybují kolem 40°C. Na pobřeží, kam turisté míří do vyhlášených letovisek, průměrná letní teplota většinou ani nepřesáhne 40°C. V okolí hlavního města Lisabonu převážně panuje mírné podnebí. Srážkové období je zde od listopadu do ledna a průměrné letní teploty zde dosahují kolem 29°C a zimní kolem 14°C. A jak je na tom souostroví Madeira? To je vyhlášené svým mírným podnebím. Letní teploty nepřesáhnou 22°C a zimní jsou okolo 16°C.⁴⁵

Obrázek 2: Portugalská vlajka

Zdroj: fotografie z vlastního fotoarchivu

2.2.3 Realizační předpoklady

Infrastruktura

Společně s Řeckem patří Portugalsko v oblasti infrastruktury mezi nejméně rozvinuté země Evropské unie. Také z tohoto důvodu byla velká část finančních prostředků z fondů Evropské unie určena právě na její posílení. Dotace nejvíce pomohly

⁴⁵ Zpracováno na základě: DUNLOP, Fiona. *Portugalsko*. Brno: Computer Press, c2007, 271 s. ISBN 978-80-251-1627-2.s. 16.

v oblasti dopravy, stavu komunikací a bankovníctví. Portugalsko se může pyšnit něco okolo 3600 km železnic (z toho je cca 2800 v provozu). Z celkových tratí je 40 % elektrifikovaných, 16 % dvoukolejných a 1 % čtyřkolejných železnic. Nejrychlejší vlaky jezdí z Lisabonu do jižní oblasti Algarve, dále pak z Lisabonu do Porta, Bragy, a to se zastávkou v univerzitním městě Coimbra. „Portugalsko má jednu z nejdražších energií ze států Evropské unie. V prosinci 2011 byl realizován prodej státního podílu v energetickém gigantu EDP; jeho podíl ve výši 21,35 % získala za 2,69 mld. EUR čínská společnost China Three Gorges Corporation. EDP v zemi zajišťuje 84 % produkce a 99 % distribuce elektrické energie. Potíže Portugalska jsou z velké části způsobeny i klimatickými výkyvy. V suchých letech podstatně klesá výroba v hydroelektrárnách, větrné elektrárny trpí velkou proměnlivostí podmínek a způsobují přetěžování sítě. V některých obdobích je proto nutno podstatnou část energie dovážet, nicméně propojení sítěmi s jediným sousedem - Španělskem - není dobré. Portugalsko je čtvrtou zemí v Evropské unii s největším podílem výroby energie z obnovitelných zdrojů. Jejich základem jsou velké vodní elektrárny, dále jsou to malé hydrocentrály, rychle rostoucí počet větrných parků a solárních center (fotovoltaika), částečně i biomasa a bioplyn. Podle oficiálních údajů činil v roce 2011 podíl obnovitelných zdrojů energie (OZE) na celkové spotřebě elektrické energie 46,8 %, země by podle předpokladů měla v příštích letech překonat hranici 50 % výroby energie z OZE. Související investice jsou však v posledních letech díky vynuceným úsporným opatřením vlády omezovány, což ochromuje dynamiku sektoru.“⁴⁶ Portugalsko je téměř závislé na dovozu energetických surovin, jako je ropa a plyn. Ze všech států Evropské unie má nejvyšší stupeň závislosti na primárních zdrojích. Hlavním dodavatelem plynu je Alžírsko a dalším dodavatelem je Nigérie. Jaderná energetika se v Portugalsku nevyskytuje. Nedávno se o ni začalo diskutovat, ale vzhledem k současné ekonomické situaci země je v několika následujících letech nereálná.

Ubytování

Na internetových stránkách Portugalského statistického úřadu byly zjištěny následující informace, které se týkají ubytovacích služeb za rok 2012 a 2013

⁴⁶ Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země. *Businessinfo.cz: ko: Ekonomická charakteristika země* [online]. 20.4. 2013 [cit. 2013-10-17]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika>.

a dopodrobna je zde více rozebrán konkrétně prosinec 2013. Z předběžných výsledků, které jsou k dispozici za rok 2013, je patrné, že do ubytovacích zařízení cestovního ruchu zavítalo až 14 100 000 hostů a počet přenocování dosáhl až 41,7 mil. přenocování, což bylo o 4,2 % více hostů a 5,2 % více přenocování než v roce 2012. V prosinci 2013 byl zjištěn v ubytovacích zařízeních zvýšený nárůst přenocování. Počet turistů, kteří zde přenocovali v hromadných ubytovacích zařízeních, vzrostl o 8,6 % oproti listopadu 2013, kdy počet turistů dosáhl počtu 5,9 %. Velký nárůst byl hlavně díky turistům ze Španělska, Francie a USA. O 11,1 % se zvýšily celkové příjmy. V prosinci 2013 hostily ubytovací zařízení 790 800 hostů. Konkrétně přenocování v hotelích vzrostlo o 11,5 % a v turistických apartmánech o 6,7 %. Přenocování v rámci všech regionů za poslední měsíc loňského roku vypadalo takhle:

Region Alentejo zaznamenal oproti předešlému roku pokles z 22 % na 18,9 %. Jedním z nejvyhledávanějších regionů, se stal Lisabon s počtem 30,8 % což, bylo nejvíce ze všech regionů v zemi. Za zmínku též stojí vysoké tempa růstu na ostrově Madeira. Ten zaznamenal nárůst až o 13,2 %. A jako každý rok se hlavním cílem stal region Algarve na jihu Portugalska, který za 35 % získal první příčku.

Průměrná délka přenocování v prosinci 2013 činila 2,3 noci, na ostrově Madeira 5,05 nocí a v oblasti Algarve 3,74 nocí a celkově průměrná délka přenocování v roce 2013 byla 2,89, což znamenalo celkový malý nárůst oproti roku 2012, kdy průměrná délka přenocování byla 2,87.⁴⁷

⁴⁷ Touristic supply (%) in collectiv tourist accommodations by Type of tourist accommodation; Annual. Instituto nacional de Estatística: Statistics Portugal [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: http://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_indicadores&indOcorrCod=0000398&contexto=bd&selTab=tab2.

Tabulka 5: Přenocování v regionech

NUTS II	Míra obsazenosti			Průměrná délka pobytu (počet nocí)		
	Prosinec 2012 v %	Prosinec 2013 v %	Meziroční srovnání	Prosinec 2012	Prosinec 2013	Meziroční srovnání
Portugalsko	21,5	23,4	1,9	2,31	2,30	-0,7
Severní	20,8	22,9	2,1	1,56	1,57	0,5
Centrální	16,7	17,6	0,8	1,56	1,57	0,5
Lisabon	29,1	31,4	2,3	2,05	2,07	0,9
Alentejo	14,9	16,8	1,9	1,58	1,65	4,5
Algarve	15,6	16,6	1	4,07	3,74	-8,2
Azory	11,1	11,7	0,6	3,37	2,44	2,5
Madeira	35,8	39,3	3,5	5,29	5,5	-4,6

Zdroj: statistiky za prosinec 2013, portugalský statistický úřad

Tabulka 6: Čistá míra obsazenosti a délka průměrného pobytu podle typu a kategorie zařízení

Typy ubytovacích zařízení	Míra obsazenosti			Průměrná délka pobytu (počet nocí)		
	Prosinec 2012 v %	Prosinec 2012	Prosinec 2013	Meziroční srovnání	Prosinec 2013 v %	Meziroční srovnání
Celkově	21,5	23,4	1,9	2,31	2,3	-0,7
Hotely	24,0	26,1	2,1	2,04	2,05	0,2
*****	26,7	28,7	2	2,28	2,29	0,3
****	25,1	27,6	2,5	2,23	2,17	-2,6
***	21,6	22,5	0,9	1,83	1,88	2,4
**/*	21,9	24,7	2,8	1,64	1,7	3,8
Apartmenty	22,5	24,9	2,5	4,04	3,81	-5,8
*****	26,1	22,9	-3,2	4,7	4,1	-12,8
****	22,1	25,6	3,5	4,13	3,87	-6,1
***/**	22,5	24,1	1,6	3,7	3,54	-4,4
Penzion	20,1	25,8	5,7	1,62	1,73	6,6
Turistické ubytovny	13,0	12,4	-0,6	3,99	3,96	-0,6

Zdroj: statistiky za prosinec 2013, portugalský statistický úřad

Následující tabulky 7, 8 a 9 které jsou k dispozici, ukazují počty vyjíždějících a přijíždějících studentů v letech 2007 – 2010 dle cílových zemí. A poslední tabulka, tabulka ukazuje, jak se vyvíjí situace studentů programu Erasmus v České Republice.

Tabulka 7: Aktuální výše stipendií pro Čechy vyjíždějící do Portugalska

Rok	ISO kód	Země	Studijní pobyt	Pracovní stáž
			Paušální částka na 1 měsíc v Eurech pro	Paušální částka na 1 měsíc v Eurech pro
2008/2009	PT	Portugalsko	333	522
2009/2010	PT	Portugalsko	353	522
2010/2011	PT	Portugalsko	353	522
2011/2012	PT	Portugalsko	353	522
2012/2013	PT	Portugalsko	353	522
2013/2014	PT	Portugalsko	353	522

Zdroj: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy: aktuální výše stipendií

Tabulka 8: Počet vyjíždějících studentů dle cílových zemí v letech 2007/2010

Země	2007/2008	2008/2009	2009/2010
LT	49	53	62
LU	2	2	0
NL	10	18	10
NO	227	206	214
PL	83	120	136
RO	140	149	136
SK	78	73	76
TR	11	113	110
UK	428	435	443
LI	5	3	3
AT	287	294	313
BE	172	188	196
BG	25	28	22
DE	1 038	873	797
DK	170	191	208
EE	22	32	35
ES	459	521	524
FI	334	350	310
FR	663	674	616
GR	115	135	133
HU	43	35	37
IE	70	84	72
IS	9	10	18
IT	245	225	228
CELKEM	4685	4812	4699

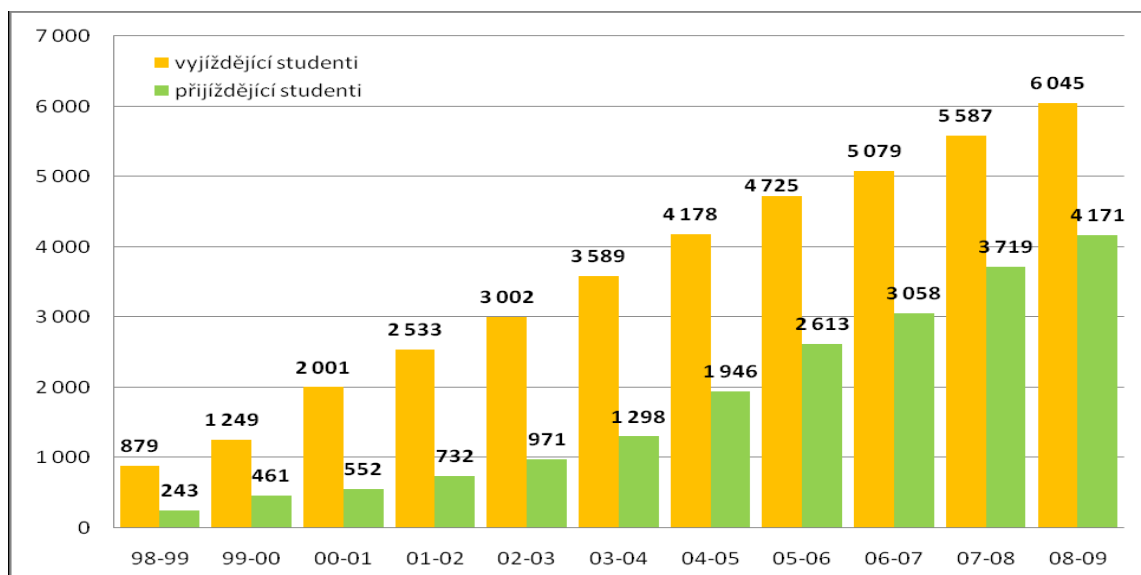
Zdroj: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy: Statistiky mobility studentů a zaměstnanců

Tabulka 9: Počet přijíždějících studentů z cílových zemí v letech 2007/2010

Země	2007/2008	2008/2009	2009/2010
LT	72	79	84
LU	2	2	3
NL	56	55	59
NO	17	29	23
PL	406	442	463
PT	240	291	291
RO	15	18	21
SK	195	234	245
TR	274	319	369
UK	129	127	140
LI	0	1	2
AT	88	72	69
BE	76	72	81
BG	58	59	69
DE	339	349	357
DK	21	20	25
EE	9	18	22
ES	425	503	578
FI	120	111	144
FR	410	450	491
GR	112	148	182
HU	45	47	55
IE	36	29	38
IS	1	2	2
IT	142	158	176
CELKEM	3288	3635	3989

Zdroj: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy: Statistiky mobility studentů a zaměstnanců

Graf 1: ČR vývoj mobility studentů a zaměstnanců v letech 1998/1999 – 2008/2009

Zdroj: Národní agentura pro evropské vzdělávací programy: Erasmus statistiky

2.3 Zhodnocení programu Erasmus z vlastní zkušenosti

Při výběru vysoké školy autorka diplomové práce zjišťovala, zda má vysoká škola navázané smlouvy s nějakou zahraniční univerzitou nebo zda je zapojena do některého z programů Evropské unie. To bylo jedno z kritérií, které měla stanovené při výběru vysoké školy, protože jí bylo jasné, že během svého studia by chtěla na 100 % vycestovat studovat do zahraničí.

Existuje sice celá řada dalších možností, jak je možné do zahraničí za studiem vycestovat (studijní programy přes agentury, v rámci uzavření smluv mezi univerzitami, získání studijního stipendia od různých nadací atd.), ale většina z těchto programů vychází finančně velmi náročně. Čímž neříká, že program Erasmus je levná záležitost. Troufá si říct po vlastní zkušenosti, že ač se někomu může zdát, že studenti, kteří se tohoto programu účastní a získají grant z Evropské unie, si během svého půlročního nebo ročního studia z grantu můžou žít nějak pohádkově, tak tomu opravdu není. Granty jsou rozdělovány na základě toho, z jaké země pocházíte a do jaké země jedete. K určování výše grantu se posuzuje ekonomická vyspělost země a v některých případech a zemí dokonce ekonomická situace rodiny, ze které pocházíte. To se může zdát jako logické, ale podíváme-li se na to trochu z jiného pohledu, tak zjistíme, že vystačit s grantem není úplně tak jednoduché, jak se může zdát. Z následující tabulky vyplývá výše stipendijního grantu, kterou obdrží student, který pochází z České republiky

a vyjíždí do jakéhokoliv města v Portugalsku, bez rozdílu zda jedete do hlavního města nebo nějakého menšího města. Přitom ceny ubytování, stravování, dopravy a další se pohybují, podobně jako je tomu v České Republice. Hlavní město má oproti menším městům cenu o dost vyšší, a to téměř ve všem. Dalo by se namítat, že i na základě toho se odvíjí výše mzdy, to je sice pravda, ale téměř 90 % vysokoškoláků, kteří jsou zapojeni do studijního programu Erasmus – ne do pracovní stáže v rámci svého studia - nepracují. Jeden z faktorů, který ovlivnil autorku diplomové práce, že nebude během studijního pobytu v Portugalsku pracovat, byla ekonomická krize, která zemi zasáhla, a jako další faktor, byla nedostatečná znalost portugalského jazyka. Pokud nemluvíte plynule portugalsky a ovládáte pouze angličtinu nebo francouzštinu, je pro Vás velmi obtížné v této zemi najít pracovní uplatnění. Pracovní místa se zde objevují vždy na začátku letní sezóny v odvětví cestovního ruchu, a to hlavně na jihu země v oblasti Algarve, kam ročně míří tisíce turistů za letní dovolenou.

Studium v rámci programu Erasmus autorka absolvovala ve městě Portu na univerzitě Instituto Superior de Contabilidade e Administracao do Porto. Před odjezdem si musela najít na zahraniční univerzitě shodné předměty, které měla v tu dobu navštěvovat na domácí univerzitě. V tu danou chvíli potřebovala předměty, které se shodovaly s předměty na domácí univerzitě, a tak si je zvolila (Marketing, Obchodní angličtinu, Mezinárodní organizace, Právo Evropské unie a Portugalský jazyk a Portugalskou kulturu). Pro uznání studia bylo zapotřebí splnit 20 kreditů (ECTS). Jako rezervu si tedy zvolila o jeden předmět navíc, takže přivezla na konci semestru 27 (ECTS). Což bylo více než dostačující pro uznání zahraničního studia. Při zahájení studia bylo řečeno, že existují dvě varianty volby studia na univerzitě, a to continual nebo final. Pro jednu z nich se studenti museli během prvního měsíce rozhodnout. Continual znamenalo, že školu musíte navštěvovat téměř každý den (musíte splnit minimálně 65 % docházky a v průběhu semestru musíte napsat několik testů a ty splnit na 70 %, pokud se Vám to však nepodaří, automaticky přecházíte na final formu studia.). Final studium znamená, že školu navštěvovat není zapotřebí (jen na cvičení) a na konci semestru je musíte složit závěrečnou zkoušku z předmětu.

Průběh studia autorka zvládla bez větších komplikací. Nejtěžší ovšem bylo zvyknout si na jiný styl výuky a nový způsob učení a ukládání nově získaných informací. Přeci jen jazyková bariéra dělala v některých předmětech problémy -

neznalost odborných výrazů atd. ale to vše byla otázka času – několika týdnů, než se s jazykovou bariérou vypořádala. Na základě vlastní zkušenosti si autorka troufá tvrdit, že bylo znatelné z jazykové vybavenosti, jak si na tom stojí účastníci z různých zemí. Dobrá jazyková znalost byla znát na studentech ze zemí Belgie, Francie, Švýcarska a Německa. Ostatní studenti jiných národností na tom s jazykovými znalostmi byli o něco hůře než tito již zmiňovaní, ale mezi nimi už nebyli tak patrné rozdíly.

To, že se autorka rozhodla přijmout možnost účastnit se studijního programu Erasmus v rámci svého vysokoškolského studia, považuje za jedno ze svých nejlepších životních rozhodnutí. Možnost zapojit se do takto rozsáhlého vzdělávacího programu považuje za velký přínos. Nejvíce jí zaujal způsob výuky, který na zahraniční univerzitě probíhal (větší zapojení studentů výuky, spolupráce ve skupinách, práce na půlročních projektech v rámci zvolených předmětů, výuku v cizím jazyce – studium portugalštiny v anglickém jazyce atd). Další obrovskou zkušeností, kterou díky programu získala a využila, bylo poznávání jiného způsobu života a seznámení s jiným životním stylem a odlišnou kulturou. Nově tak získala životní zkušenosti, na které v běžném životě jen tak nenarazíte.

Za asi největší přínos z celého studijního pobytu autorka považuje to, že si během svého půlročního pobytu na zahraniční univerzitě zlepšila své jazykové znalosti, které by jen tak těžko získala. Jako další přínos považuje to, že když by dostala pracovní příležitost v nějaké jiné zemi v Evropské unii, tak by pro ni nebyl problém se za prací odstěhovat a nabýt tak další zkušenosti. Půlroční zahraniční studijní pobyt autorka diplomové práce považuje za velmi přínosný, vřele by ho doporučila studentům, kteří budou mít tu možnost se tohoto programu zúčastnit.

2.3.1 Portugalské školství

Portugalsko je zemí s dlouholetou tradicí ve vzdělávání. Byla zde založena jedna z nejstarších univerzit na světě. Ta byla založena roku 1290. Portugalské školství se začalo rozvíjet v 16. a 17. století. I přes tyto skutečnosti ještě ve druhé polovině tohoto století bychom zde mohli napočítat vysoký počet funkčně negramotných lidí. Proto samotný stát zařídil v první polovině 70. let národní program alfabetizace, díky kterému se podařilo negramotnost téměř odstranit. V této zemi jsou vidět obrovské rozdíly mezi vyspělými městskými a zaostalými vesnickými oblastmi. To se projevuje i ve školství.

Portugalskou strukturu školství tvoří mateřské školy pro děti od 3 - 6 let, dále pak třístupňový systém základní školy, střední školy, které jsou buď se všeobecným zaměřením, nebo s technicko-odborným zaměřením a následně vysoké školy, které se dělí do dvou typů škol, a to na univerzity a polytechniky. V tabulce č. 9 je uveden přehled vysokých škol.

Tabulka 10: Přehled všech portugalských univerzit

Portugalské univerzity	Portugalské univerzity
Universidade de Lisboa	Universidade Catolica Portuguesa
Universidade do Minho	Universidade da Beira Interior
Universidade dos Acores	Universidade da Madeira
Universidade Fernando Pessoa	Universidade de Aveiro
Universidade Lusófona de Humanidades e Tecnologias	Universidade de Evora
Universidade Portucalense	Universidade Aberta Lisboa
Universidade Técnica de Lisboa	UTAD
Portugalské univerzity – Colleges	Portugalské univerzity - Colleges
Escola Superior de Educação de Coimbra	Instituto Politécnico de Bragança
Escola Superior de Educacao de Setubal	Instituto Politécnico de Guarda
Instituto Superior de Línguas e Administração	Instituto Politécnico de Lisboa
ISCTE	Instituto Politécnico de Portalegre
	Instituto Politécnico de Santarém
	Instituto Politécnico de Tomar
	Instituto Politécnico de Viana do Castelo
	Instituto Politécnico de Viseu
	Instituto Politécnico de Castelo Branco

Zdroj: *Univerzitní knihovna: Seznam zdrojů: Seznam univerzit v Portugalsku a Španělsku* [online]. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/Seznam-univerzit-v-Portugalsku-a-Spanelsku-152.php>

2.4 Marketingový výzkum

2.4.1 Dotazníkové šetření

Úvod: shrnutí dotazníkového šetření

Dotazníkové šetření mělo za úkol od studentů, kteří se zúčastnili studijního programu Erasmus, zjistit, zda měli o Portugalsku jako destinaci pro své několikaměsíční studium, informace. Jak zvládli organizaci jejich pobytu v cizí zemi, jaké přínosy vidí, že jim program přinesl, a jejich zpětný náhled na celý studijní

program. Dotazníkové šetření totiž proběhlo přesně po roce, od doby, kdy se studenti z nejrůznějších částí Evropy sešli na svém společném zahraničním studijním pobytu.

Dotazníkové šetření bylo prováděno v období 11. 2. 2014 - 18. 2. 2014. Bylo prováděno pomocí internetové stránky vyplnto.cz a následně pomocí sociální sítě a emailu. Tato možnost byla zvolena z toho důvodu, že uchazeči, kteří se dotazníkového šetření zúčastnili, pocházejí z nejrůznějších zemí v Evropě a někteří až z Brazílie.

Dotazníkové šetření bylo zaměřené na spolužáky, se kterými autorka diplomové práce v Portugalsku v Portu studovala. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 72 studentů, z toho 24 studentů na univerzitu v Portu přijelo studovat již v zimním semestru a své studium si prodloužili do letního semestru. Ostatní studenti se do studijního programu zapojili až v letním semestru. Dotazníkové šetření obsahovalo 21 otázek a návratnost dotazníků dosáhla 92,4 %. I když dotazníkového šetření se zúčastnilo všech 72 lidí, tak 3 z nich dotazníkové šetření opustili v průběhu jeho vyplňování. Průměrná délka vyplňování dotazníků byla 03:16 s. Dotazníkové šetření nabídlo respondentům pouze uzavřené odpovědi.

Celé šetření bylo všem uchazečům předloženo pouze v anglickém jazyce, a to i přesto, že se během akademického roku 2012/2013 na zahraniční škole vyskytovali studenti z České Republiky. Pokud by totiž bylo šetření prováděno ve více jazykových mutacích, bylo by složitější vytvořit jeho vyhodnocení. Vzhledem k tomu, že všichni studenti studovali stejný program v anglickém jazyce, tak nenastal problém s jazykovou bariérou.

Pro diplomovou práci bylo dotazníkové šetření rozebrané v českém jazyce s tím, že grafy, které byly vytvořené prostřednictvím internetové stránky vyplnto.cz, jsou vytvořeny se zadanou otázkou a odpověďmi v původní verzi, a to v anglickém jazyce.

2. Rozbor dotazníkového šetření

Pro rozbor dotazníkového šetření bylo vybráno několik otázek z dotazníkového šetření, které jsou zde podrobněji okomentovány. Otázky byly vybrány autorkou na základě vlastního uvážení a vyzdvižení důležitosti odpovědí. V některých případech při rozboru dotazníkového šetření byly vytvořeny návrhy, které by se daly vzájemně propojit s cestovním ruchem v Portugalsku.

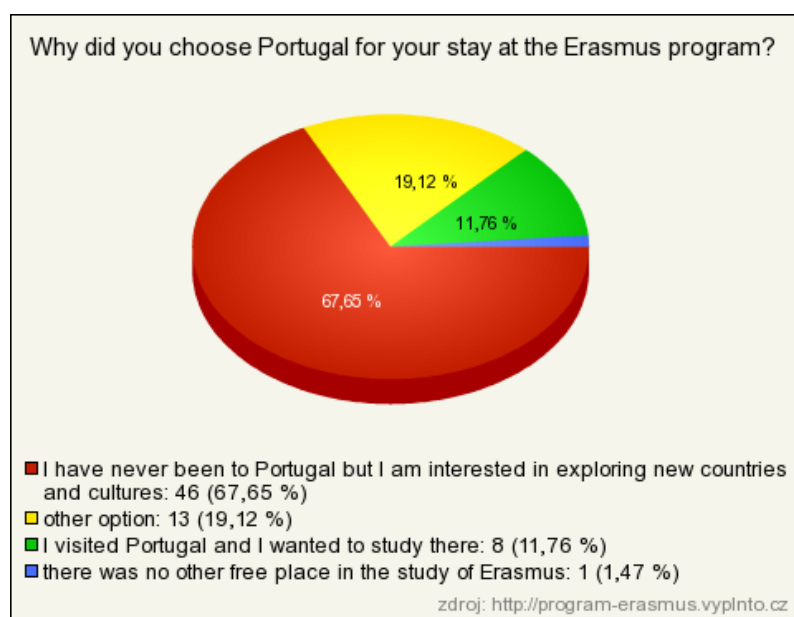
Na začátku dotazníkového šetření byla položena všem uchazečům stejná otázka. Byla to otázka, která měla zjistit, zda respondenti studovali Program Erasmus na univerzitě v Portu, aby nedošlo k tomu, že se dotazníkového šetření zúčastní osoba, která by byla neadekvátní osobou pro dotazníkové šetření a díky které by mohly být dosažené informace z výsledků dotazníkového šetření zavádějící.

Třetí otázka, která byla respondentům položena, byla: „Proč jste zvolili Portugalsko jako místo, kde chcete trávit program Erasmus?“ Respondenti měli na výběr ze 4 možností odpovědí, a to těchto následujících: a) nikdy jsem nebyl/a v Portugalsku, ale rád/a se zajímám o objevování nových zemí a kultur, b) Portugalsko jsem navštívil/a a rozhodnul/a jsem se, že tady chci studovat, c) Nebyla jiná možnost pro umístění, na výběr bylo pouze Portugalsko, d) jiná možnost.

Vyhodnocení odpovědí

Z průzkumu vyplynulo, jak je vidět v grafu 2, že téměř 68 % dotázaných nikdy tuto zemi nenavštívili a zajímají se o objevování nových zemí a kultur, 19,12 % respondentů uvedlo jinou možnost, 11,76 % že Portugalsko před programem navštívili, a to byl jeden z důvodů, proč se ho rozhodli vybrat jako místo pro své studium. 1,74 % dotázaných uvedlo, že neměli jinou možnost volby místa.

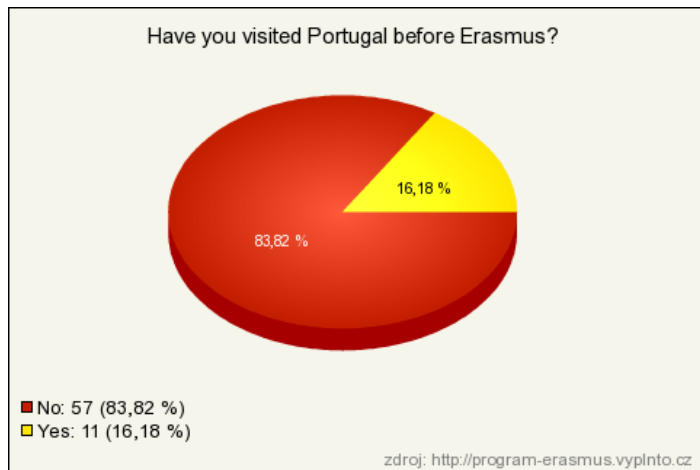
Graf 2: Proč jste zvolili Portugalsko místem, kde chcete trávit Erasmus?

Zdroj: Krumphanzlová, T. – Program Erasmus (výsledky průzkumu), 2014. Dostupné online na <http://program-erasmus.vyplnto.cz>.

Následující graf 3 toto tvrzení jen potvrzuje. Graf 3: „Navštívili jste Portugalsko před programem Erasmus?“

Graf 3: Navštívili jste Portugalsko před programem Erasmus?

Zdroj: Krumphanzlová, T. – Program Erasmus (výsledky průzkumu), 2014. Dostupné online na <http://program-erasmus.vyplnto.cz>.

Vyhodnocení odpovědí

Volba odpovědí na tuto otázku byla jednoznačná. V tomto případě existovali pouze dvě možné odpovědi a to a) ano a nebo b) ne.

Z grafu je patrné, že více jak 83 % dotazovaných Portugalsko před svým studijním pobytem nikdy nenavštívily. A necelých 17 % dotazovaných před Erasmem zemi navštívili.

Návrh k cestovnímu ruchu

Podobné grafy a studie, jako například informace z Portugalského statistického úřadu, by měly být jakýmsi ukazatelem a pomocníkem pro získání nového segmentu návštěvníků následného cestovního ruchu v Portugalsku. Samotní účastníci, kteří se programu Erasmus zúčastnili a v následujících letech zúčastní, mohou být novým velmi zajímavým segmentem, na který by se tato země měla zaměřit. Nejprve se mohou stát segmentem, který se do země opětovně vrátí s tím, že má po ukončení programu zemi za jakousi „srdeční záležitost“. Místo toho, aby pravidelně jezdil na prázdniny do jiné evropské země, bude se rád vracet zpátky do Portugalska, které představí svým známým a kamarádům. Jako druhá možnost je možnost využít tohoto segmentu jako segmentu

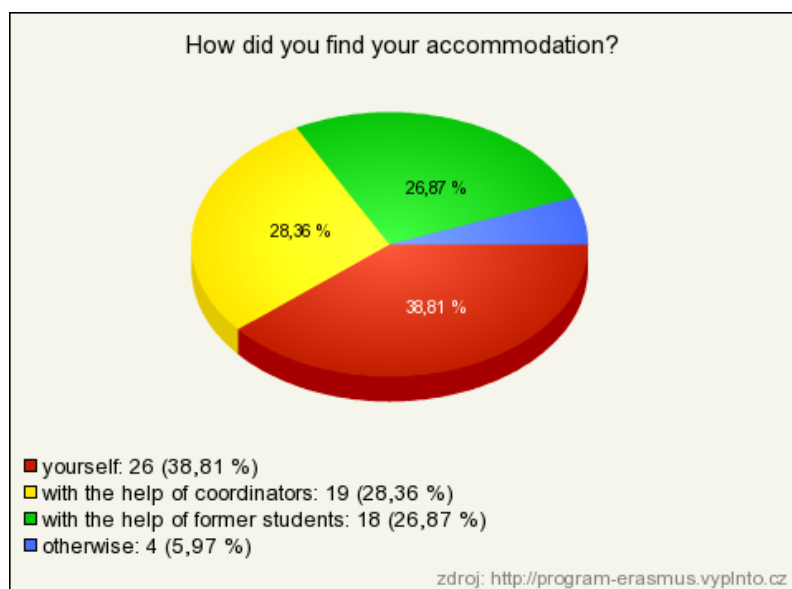
rodin s dětmi. Jih Portugalska je ideálním místem, které se může oblíbenou destinací tohoto segmentu.

Způsob ubytování během programu

Dále se skrze dotazníkové šetření zjišťovaly informace ohledně ubytování. Jeden z dotazů směřoval na to, jakým způsobem respondenti našli své ubytování (graf 4). Druhá otázka se snažila získat odpověď jaký typ/druh ubytování studenti nejčastěji vyhledávali. Pro zjišťování odpovědí byli respondentů položeny dvě následující otázky a zde jsou k nim i následné odpovědi.

1) Jakým způsobem jste si našli ubytování? a) samostatně, b) s pomocí koordinátora, c) s pomocí předchozích studentů, d) jiná možnost

Graf 4: Jakým způsobem jste našli ubytování?

Zdroj: Krumphanzlová, T. – Program Erasmus (výsledky průzkumu), 2014. Dostupné online na <http://program-erasmus.vyplnto.cz>.

Vyhodnocení odpovědí

Nejvíce dotázaných 38,81 % odpovědělo, že si ubytování našli sami, na druhém místě se umístila odpověď, že ubytování si studenti našli s pomocí koordinátora, tato odpověď získala 28,36 %. Jako třetí odpověď bylo vyhodnoceno, že si ubytování hledali uchazeči s pomocí studentů, kteří dříve v Portugalsku studovali a už zemi znali. A jako

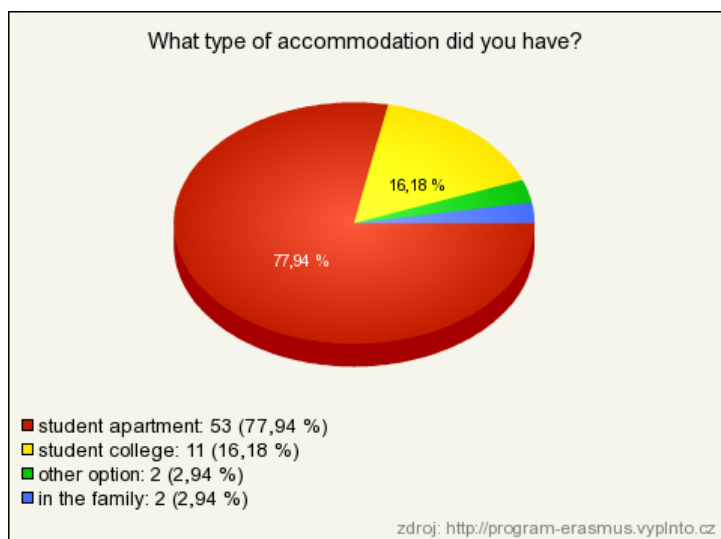
poslední možnost uvedli, že si ubytování našli jiným způsobem (např. s pomocí příbuzných, kteří v této zemi žijí atd.).

Návrh k cestovnímu ruchu

Když se na výš uvedený graf opět podíváme z pohledu cestovního ruchu, tak to, že si téměř 39 % uchazečů programu Erasmus našlo možnost ubytování svépomocí a nikoli prostřednictvím nějakých agentur. To, že si studenti hledali ubytování sami, by mohlo napomoci zemi v tom, že mladá generace účastníků na cestovním ruchu se z velké části nenechá ovlivňovat agenturami a různými společnostmi, které jim své služby nabízejí, a jsou schopni si sami zorganizovat nejen ubytování. Tím, že je do Portugalska oproti jiným evropským zemím nákladnější doprava, mohli by návštěvníci ušetřit na zprostředkování veškerých služeb pomocí cestovních kanceláří a agentur, které si berou nemalé provize a přidávají si finanční přírůstek za zprostředkování, a tím by se tak tato destinace dostala s cenou na relativně podobné ceny, jako mají okolní státy.

Druhá otázka, která se zabývala ubytováním, zjišťovala, jaký typ ubytování účastníci studijního programu zvolili. Dostupné informace s vyhodnocenými odpověďmi jsou k vidění v grafu číslo 5. Možnosti, které mohli respondenti zvolit jako možnou odpověď byly následující: a) studentský apartmán, b) studentskou kolej, c) možnost ubytování u místních obyvatel, d) jinou možnost.

Graf 5: Jaký druh ubytování jste zvolili?

Zdroj: Krumphanzlová, T. – Program Erasmus (výsledky průzkumu), 2014. Dostupné online na <http://program-erasmus.vyplnto.cz>.

Vyhodnocení odpovědí

Na otázku, jaký typ ubytování jste zvolili, nejvíce respondentů odpovědělo, že zvolili možnosti studentského apartmánu. Tuto odpověď zvolilo 77,94 % dotazovaných. Jako druhá možnost nejlépe vyšla možnost ubytování na studentských kolejích. Tuto možnost si vybralo 16,18 % a další možné odpovědi se naprosto shodovaly, možnost ubytování v rodině a jinou možnost zaškrtno 2,94 % respondentů.

Návrh k cestovnímu ruchu

Tento graf, graf 5 nám naprosto ujasně ukazuje, jak by bylo možné tohoto nového, mladého segmentu návštěvníků využít. 77,94 % odpověděli, že jako typ svého ubytování zvolili studentské apartmány. Studentské apartmány jsou v Portugalsku naprosto obyčejné byty, které si studenti pronajmou na dobu svého pobytu se svými spolužáky. A tím, že se rok co rok předávají kontakty dalším uchazečům, tak existuje celá řada pronajímatelů, která každý rok sama kontaktuje zahraniční univerzity. Při návratu zpátky za trávením své dovolené nebo pracovní cesty, by návštěvníci mohli těchto možností i nadále využít. Díky kontaktům, které v průběhu studia v zemi získali, pro ně bude opět snadnější, samostatně a komfortně si zajistit ubytování.

Vyhodnocení odpovědí

Otázka číslo 14 zjišťuje, zda si respondenti myslí, že je pro ně po ukončení studijního programu Erasmus snazší nalézt práci oproti studentům, kteří se programu nezúčastnili. 50 % uchazečů odpovědělo, že si myslí, že jim program Erasmus umožní snadněji nalézt práci. 40,91 % nedokáže odpovědět nebo si v tuto chvíli nejsou jistí a 9,09 % dotazovaných si nemyslí, že by jim program Erasmus zjednodušil hledání pracovních příležitostí.

Další otázka zjišťovala, zda respondenti zvažují práci v jiné evropské zemi než v zemi, z které původně pochází. Poměrně velká část dotazovaných 70,15 % dotazovaných odpověděla, že ano a zbývajících 29,85 % odpovědělo, že ne. Ti, kteří odpověděli, že by uvažovali o zaměstnání v jiné zemi než, ze které pochází, se pro tuto odpověď rozhodli na základě absolvované zahraniční zkušenosti - studijního programu.

Finanční stránka programu

Následující dvě položené otázky zjišťovaly, jakou výši grantu účastníci programu Erasmus získali a jakou část jejich nákladů jim grant přidělený z Evropské unie pokryl. První otázka zněla: jaká byla výše grantu, kterou jste obdrželi od Evropské unie? a) 0 - 150 EUR, b) 150 – 250 EUR, c) 250 – 350 EUR, d) více než 350 EUR. Nejvíce dotazovaných 28 % odpovědělo, že jejich výše grantu byla více než 350 Euro – 656. 15,28 % odpovědělo, že výše jejich grantu byla v rozmezí 250 – 350 Euro a dalším poměrně překvapujícím zjištěním bylo, že 8,96 % obdrželo grant pouze ve výši 0-150 EUR. Ti, kteří ho obdrželi v této výši, pocházejí z Ruska, Francie, Slovinska a Kosova. Je fakt, že výše grantu je vypočítaná na základě ekonomické vyspělosti země, ze které pocházíte, ale otázkou je, zda za takovýchto podmínek je program Erasmus programem pro všechny, na který byl v letošním roce přejmenován a nadále pod tímto názvem bude pokračovat až do roku 2020. Ne všichni účastníci programu patří do skupiny obyvatelstva, která je ekonomicky zabezpečená. Z pohledu autorky by bylo přínosnější, kdyby se výše grantu pro studenty přiřazovala na základě místa, do kterého přijíždíte, než ze kterého pocházíte.

Druhá otázka zjišťovala, jak velkou část nákladů pokryl poskytnutý grant. Možnosti, které respondenti měli na výběr, byly tři, a to a) grant pokryl méně než 50 % nákladů, b) více než 50 % nákladů a za c) jiná možnost. Odpovědi, že grant pokryl více

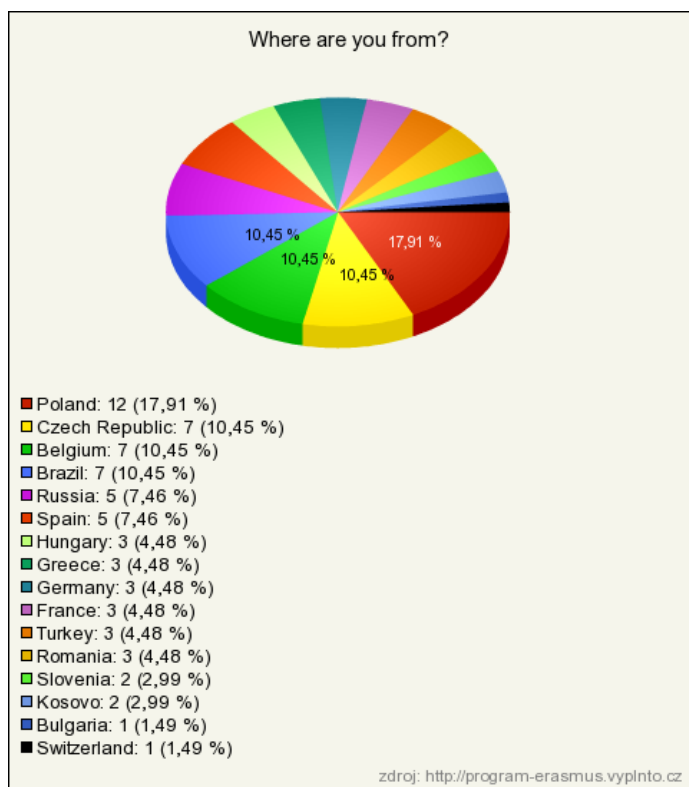
než 50 % nákladů nebo že grant pokryl méně než 50 % nákladů, se téměř shodovaly. 37,5 % respondentů odpovědělo, že jim grant pokryl více než 50 % a 33,33 % odpovědělo, že jim grant pokryl méně než 50 %, zbývajících 20,83 % odpovědělo jinou možností.

Geografický původ respondentů

Vyhodnocení odpovědí

Z následujícího grafu je přehledně vidět, odkud všichni účastníci programu Erasmus, kteří se jej zúčastnili v akademickém roce 2012/2013, pocházeli. Největší zastoupení měli studenti z Polska 17,91 %, dále následovali studenti z České republiky 10,45 %, Belgie, 10,45 % a Brazílie 10,45 %, kteří měli shodné zastoupení uchazečů o studium na zahraniční univerzitě. Ostatní země měly méně než 5 %, jak je patrné z grafu.

Graf 6: Z jaké země pocházíte?

Zdroj: Krumphanzlová, T. – Program Erasmus (výsledky průzkumu), 2014. Dostupné online na <http://program-erasmus.vyplnto.cz>.

Návrh k cestovnímu ruchu

Jak již z grafu 6 vyplývá tak největší zastoupení studentů bylo ze zemí Evropské unie (Polska, České republiky a Belgie), ale i pro někoho možná překvapujícím zjištěním byl relativně velký počet studentů z Brazílie.

Segmentace

Z dotazníkového šetření vyplynulo jednoznačně, že věková skupina, která se zúčastnila studijního programu Erasmus, byla ve věku 18-25 let. Hlavním důvodem bylo i to, že tohoto programu se mohou zúčastnit pouze studenti vysokých škol. Proto všichni respondenti odpověděli naprosto stejně a všech 100% odpovědělo, že patří do věkové skupiny 18-25 let. A co se týkalo pohlaví tak to bylo téměř vyrovnané, žen se účastnilo studijního programu 53,73 % a mužů 46,27 %.

2.4.2 Řízený rozhovor

Řízený rozhovor byl uskutečněn za účelem rozšíření informací poskytnutých respondenty v rámci dotazníkového šetření. Cílem bylo získání podrobných informací o zkušenostech studentů s Portugalskem z úhlu pohledu jako cílové destinace cestovního ruchu. Rozhovor byl veden s dvěma studentkami managementu cestovního ruchu, které pobývaly na zahraniční univerzitě v Portu v rámci programu Erasmus. Jedna z nich, Kristýna Vansová, pobývala na univerzitě v Portu v zimním semestru akademického roku 2012/2013. Druhá, Nikol Morávková, studovala na stejné univerzitě v zimním semestru následujícího akademického roku, tedy 2013/2014. Obě tyto studentky byly v rámci studijního programu Erasmus studentkami magisterského studia oboru management cestovního ruchu na univerzitě J.A. Komenského Praha.

Na začátku rozhovoru, byly obě studentky seznámeny s tématem rozhovoru. V rozhovoru byly respondentkám položeny otázky týkající se jejich pobytu v Portugalsku. Otázky byly rozděleny do dvou tematických okruhů. První okruh otázek se zabýval faktickými znalostmi respondentek o Portugalsku a sousedící destinaci – Španělsku, druhý okruh otázek měl zjistit, jak respondentky nahlíží na Portugalsko a celý Pyrenejský poloostrov jako na destinaci cestovního ruchu. Studentky byly zároveň seznámeny s tím, že jejich odpovědi budou zapisovány a následně budou použity v diplomové práci tazatelky na téma Portugalsko nejen jako destinace cestovního ruchu, ale i místo pro studium.

Ještě před zahájením rozhovoru byly studentky požádány autorkou diplomové práce o vyplnění dotazníkového šetření, které v rámci prováděného výzkumu do té doby vyplnilo již 72 zahraničních studentů studujících na univerzitě v Portu v roce 2012/2013. Studenti v tomto dotazníkovém šetření odpovídali na otázky, které se týkaly jejich zkušeností se studiem v Portugalsku v rámci studijního programu Erasmus.

Po vyplnění dotazníkového šetření proběh se studentkami řízený rozhovor. Studentky souhlasily se zveřejněním jejich odpovědí do diplomové práce.

Rozhovor se studentkou Nikol Morávkovou

Tazatelka: Cestovala jste při Vašem studijním pobytu po území Portugalska?

Nikol: Ano cestovala. Na cesty po Portugalsku jsem se vydala s přítelem a mámou, kteří mě přijeli navštívit. Dále jsem také cestovala s lidmi, s nimiž jsem se seznámila v rámci programu Erasmus na univerzitě v Portu. Cesty, které jsme podnikli, jsme absolvovali vlakem nebo zapůjčeným autem.

Tazatelka: Jaké oblasti v Portugalsku jste navštívila?

Nikol: Porto a jeho okolí, Lisabon a nejvýznamnější města, která leží mezi Lisabonem a Portem.

Tazatelka: Které z nich byste doporučila svým přátelům a známým, aby při své návštěvě Portugalska neopomenuli navštívit?

Nikol: Určitě Lisabon a Porto.

Tazatelka: Jaké pamětihodnosti Vás zaujaly?

Nikol: Most v Portu – Ponte Louis, staré budovy v Portu, most v Lisabonu, Belém, Fatima, univerzita v Couimbře, opevnění v Obidusu, památky ve městě Guiamares.

Tazatelka: Měla jsem někdy možnost navštívit sousední Španělsko?

Nikol: Ne.

Tazatelka: Vzhledem k tomu, že studujete obor management cestovního ruchu, dokážete si představit, že využijete svých zkušeností ze studií a budete se při Vaší budoucí činnosti orientovat na oblast Pyrenejského poloostrova, zvláště pak na Portugalsko?

Nikol: Určitě si myslím, že své zkušenosti ze studií využiji, a to ne pouze v pracovním životě, ale i v životě osobním. Pobyt v Portugalsku pro mě byla obrovská životní zkušenost. V Portugalsku jsem měla možnost zažít věci, které by se mi při studiu v České republice nikdy nenaskytly. Zatím nemám konkrétní představu o svém budoucím povolání, tudíž je pro mě velmi těžké říci, zda se budu orientovat na oblast Pyrenejského poloostrova, či nikoliv. Pokud tuto možnost mít budu, určitě ji využiji.

Tazatelka: V čem vidíte přednosti Portugalska jako destinace cestovního ruchu?

Nikol: Jiný životní styl než ve střední Evropě, bohatá historie, mnoho kulturních a přírodních památek, oceán, atraktivita cestovního ruchu, které nejdou provozovat ve všech zemích – surfování, koštování portského vína. Dále také klima, jedná se o destinaci cestovního ruchu, která umožňuje celoroční návštěvnost.

Tazatelka: Jaké vidíte zápory, které negativně ovlivňují rozvoj cestovního ruchu v Portugalsku?

Nikol: Ekonomická krize.

Tazatelka: Vidíte potenciál rozvoje vzájemného cestovního ruchu mezi Portugalskem a Českou republikou?

Nikol: Popravdě řečeno moc ne. Jeden z důvodů je vzdálenost těchto dvou zemí.

Tazatelka: Jak byste celkově shrnula Vaše pocity z Portugalska?

Nikol: To že jsem se rozhodla využít program Erasmus, hodnotím jako velmi pozitivní zkušenost. Měla jsem možnost prožít nespočet zážitků v cizí zemi. Poznala jsem, jak probíhá studium na univerzitě v jiné zemi, mohla jsem jej porovnat se studiem v České republice. Dále jsem poznala portugalskou kulturu, jiný životní styl, měla jsem možnost cestovat a poznávat se s novými lidmi, z nichž z některých se stali moji noví přátelé. Všem, kdo mají možnost v rámci studia vycestovat do zahraničí, vřele doporučuji, ať neváhají a studium v zahraničí uskuteční.

Tazatelka: Děkuji za rozhovor a čas, který jste mi věnovala.

Rozhovor se studentkou Kristýnou Vansovou

Tazatelka: Cestovala jste při Vašem studijním pobytu po území Portugalska?

Kristýna: Ano.

Tazatelka: Jaké oblasti Portugalska jste navštívila?

Kristýna: Navštívila jsem oblast Peniche a některé další.

Tazatelka: Které z nich byste doporučila svým přátelům a známým, aby při své návštěvě Portugalska neopomenuli navštívit?

Kristýna: Peniche a Porto.

Tazatelka: Jaké pamětihodnosti Vás zaujaly?

Kristýna: Klášter sv. Jeronýma a věž Belém v Lisabonu, klášter v Tomaru, historické centrum Porta.

Tazatelka: Měla jste možnost navštívit i sousední Španělsko?

Kristýna: Ano.

Tazatelka: Kterou jeho část?

Kristýna: Barcelonu a Madrid.

Tazatelka: Dokážete porovnat, která z těchto dvou zemí Vám připadá turisticky atraktivnější?

Kristýna: Španělsko, líbila se mi více jeho kultura a památky.

Tazatelka: Vzhledem k tomu, že studujete obor management cestovního ruchu, dokážete si představit, že využijete svých zkušeností ze studií a budete se při Vaší budoucí činnosti orientovat na oblast Pyrenejského poloostrova, zvláště pak na Portugalsko?

Kristýna: Chtěla bych pokračovat s učením španělského jazyka. Proto i ve svých úvahách o budoucnosti se více přikláním k aktivitám spojeným se Španělskem.

Tazatelka: V čem vidíte přednosti Portugalska, jako destinace cestovního ruchu?

Kristýna: Především v možnosti surfingu a dobrého počasí i v zimním období.

Tazatelka: Jaké vidíte zápory, které negativně ovlivňují rozvoj cestovního ruchu v Portugalsku?

Kristýna: Malá propagace Portugalska v ostatních státech a nestabilní ekonomická situace.

Tazatelka: Vidíte potenciál rozvoje vzájemného cestovního ruchu mezi Portugalskem a Českou republikou?

Kristýna: Troufám si říct, že Portugalsko není mezi Čechy příliš známou destinací. Minimum tuzemských cestovních kanceláří má Portugalsko ve svých nabídkách. Proto si myslím, že při správně zvolené marketingové strategii tato destinace skýtá potenciál růstu vzájemného cestovního ruchu.

Tazatelka: Jak byste celkově shrnula Vaše pocity z Portugalska?

Kristýna: Cestu do Portugalska bych každému doporučila, avšak občas je třeba trpělivosti, neboť jejich pracovní morálka není na takové úrovni, jak jsme zvyklí u nás. I na jednotlivé kulturní odlišnosti jsem si musela postupně zvykat.

Tazatelka: Děkuji za rozhovor a čas, který jste mi věnovala.

Vyhodnocení řízených rozhovorů

Z provedených rozhovorů vyplývá, že Portugalsko je trochu opomíjenou destinací cestovního ruchu. Ale jak již bylo výše zmíněno, tak tato země může návštěvníkům nabídnout širokou škálu vyžití. Portugalsko, které leží na západním pobřeží Pyrenejského poloostrova, se může stát cílovou destinací jak pro milovníky pěší

turistiky, horské turistiky, vyznavače vodních sportů (surfařů, kiterů, kanoistů, kajakářů, potápěčů a dalších), tak i pro skupiny návštěvníků, kteří vyhledávají historicky společenskou formu cestovního ruchu (návštěvy historických měst, hradů, zámků, kostelů a dalších pamětihodností). Při pobytu v Portugalsku můžeme navštívit též sousední Španělsko. Do Španělska se díky kvalitní dopravní infrastruktuře obou zemí můžeme vydat vlakem nebo autobusem. V případě, že využijeme rychlovlaku, cesta nám nezabere více než pár hodin. Přesto, že je Portugalsko jedním z členských států Evropské unie, mentalita Portugalců je od středoevropanů natolik odlišná, že určitě stojí za to zemi navštívit. Portugalci jsou velmi milým a otevřeným národem, i přes jazykovou bariéru jsou ochotni kdykoli pomoci. Velkým pozitivem pro rozvoj cestovního ruchu jsou též klimatické podmínky, které umožňují celoroční návštěvu této destinace.

V otázkách potenciálu rozvoje cestovního ruchu v dané destinaci zaujaly respondentky rozdílná stanoviska. Oba tyto názory se shodují s jednotlivými závěry vyplývajícími ze zpracované SWOT analýzy cestovního ruchu v Portugalsku, která je součástí diplomové práce. Jedna respondentka je toho názoru, že potenciál rozvoje cestovního ruchu mezi Portugalskem a Českou republikou je málo pravděpodobný. Jako hlavní důvod uvádí vzájemnou vzdálenost mezi těmito destinacemi a s ní spojené vysoké náklady na dopravu a poměrně dlouhou dobu cestování. Druhá respondentka naproti tomu uvádí, že vzhledem k tomu, že Portugalsko je pro Čechy poměrně neznámou, téměř až exotickou destinací, jsou při správně zvolené marketingové strategii velké předpoklady rozvoje cestovního ruchu do této oblasti.

Cílem provedeného dotazníkového šetření bylo získání informací od studentů studijního programu Erasmus ohledně záležitostí týkajících se přímo jejich pobytu v daném místě a dále informací ohledně kvality a úrovně vzdělávání v rámci tohoto studijního programu na univerzitě v Portu. Cílem bylo také zjistit, zda studenti vnímají tento pobyt za přínosný pro svoji budoucí pracovní kariéru a zda jako běžní návštěvníci vnímají Portugalsko a sousedící zemi Španělsko jako atraktivní destinaci cestovního ruchu s tím, že měli také uvést klady a zápory této destinace. Stejný cíl měl i řízený rozhovor provedený se dvěma studentkami vedený v České republice. Obě části provedeného výzkumu, dotazníkové šetření i řízené rozhovory, splnily svůj účel a z větší části potvrdily původní názory autorky diplomové práce. Portugalsko má do

budoucná růstový potenciál rozvoje cestovního ruchu z České republiky, je však třeba potenciálním zákazníkům tuto zemi představit v plném rozsahu jejich turistických možností a současně s tím tuto zemi intenzivně propagovat prostřednictvím médií a cílenými reklamními kampaněmi.

ZÁVĚR

Portugalsko, které patří mezi státy Evropské unie, každoročně přiláká k návštěvě tisíce turistů z celého světa. Tato země patří mezi státy Evropské unie, jež mohou návštěvníkům nabídnout širokou škálu vyžití. Mezi návštěvníky nalezneme jak jednotlivce nebo skupiny mířící za pasivním odpočinkem, tak i zájemce vyhledávající aktivní odpočinek. Jednou z výjimek je skutečnost, že se tato země doposud nedostala do širšího povědomí českých návštěvníků z řad turistů nebo zájemců o pracovní a studijní pobyty. Jedním z důvodů může být, že Portugalsko je zemí, která má v současné době poměrně velké ekonomické problémy. Z tohoto důvodu ztrácí atraktivitu pro segment lidí, kteří by se zde chtěli dočasně nebo natrvalo usadit za účelem nalezení nových pracovních příležitostí. Oproti tomu neleze současnou ekonomickou situaci Portugalska považovat za překážku bránící zvýšení zájmů českých turistů. U turistů z České republiky, kteří měli možnost Portugalsko navštívit, převládají pozitivní pocity z pobytu v této destinaci, někteří z nich se sem opakovaně vracejí. Za této situace může být Portugalsko považováno za jakéhosi „černého koně“ v oblasti hledání nových destinací pro českou klientelu.

Účelem této diplomové práce bylo představení Portugalska studentům, kteří se rozhodují pro studium v zahraničí v rámci některého ze studijních programů Evropské unie. Dále tato práce představuje Portugalsko z pohledu destinace cestovního ruchu českým turistům a subjektům zabývajícím se cestovním ruchem na našem území.

Diplomová práce si kladla dva základní cíle. Prvním cílem bylo zhodnocení potenciálu rozvoje cestovního ruchu v Portugalsku. Tato studie byla provedena na základě zkoumání odborných materiálů a realizací SWOT analýzy. Druhým cílem bylo zhodnocení studijního programu Erasmus. Zhodnocení studijního programu provedla autorka pomocí marketingového výzkumu – dotazníkového šetření a řízeného rozhovoru. Oba cíle diplomové práce, které byly na počátku stanoveny, byly v rámci této práce naplněny.

Hlavním podnětem pro zpracování této diplomové práce byla skutečnost, že autorka byla přímým účastníkem studijního programu Erasmus, kdy v letním semestru akademického roku 2012/2013 studovala na univerzitě v Portu. Díky tomu bylo

v diplomové práci čerpáno z vlastních zkušeností autorky a ze zkušeností jejích zahraničních kolegů, studujících na téže univerzitě v daném semestru. Studijní program tak mohl být zkoumán z úhlu pohledu studentů různých národností.

Pouze snad při hodnocení jednoho z cílů, vytýčených v rámci vzdělávacího programu Erasmus, kterým je navazování vztahů mezi vysokými školami v rámci celé Evropy, nebylo vzhledem k předpokladu rozsahu a náročnosti provedení takového výzkumu prováděno detailní šetření a závěry obsažené v této diplomové práci vycházejí pouze ze zkušeností autorky. Takovýto cíl výzkumu, aby byl splněn a obsahoval relevantní data, by měl být podroben samostatnému šetření, jehož výstupy by byly zpracovány v samostatném dokumentu. Autorka diplomové práce na základě vlastních zkušeností mohla konstatovat, že konkrétně vztahy mezi její domovskou Univerzitou J.A. Komenského Praha a zahraniční univerzitou Instituto Superior de Contabilidade e Administracao do Porto, kde studovala, fungují na vysoké úrovni, bez jakýchkoli výhrad k nim.

Na základě provedeného výzkumu bylo možno konstatovat, že studijní program Erasmus je plně funkční a naplňuje své hlavní cíle, mezi které předně patří: snaha o navazování vztahů mezi vysokými školami v rámci celé Evropy, zvýšení úrovně transparentnosti, zkvalitnění jazykových dovedností, seznámení zemí s různými systémy vzdělávání a poskytnutí vzdělávání evropských rozměrů. Jestliže jedním z hlavních cílů Evropské unie je otevírání hranic mezi jednotlivými členskými státy, zavádění společné měny a tvorba jednotného trhu, pak můžeme konstatovat, že program Erasmus jde možná ještě dál. Program Erasmus je totiž schopen překonávat hranice mezi jednotlivými národy Evropské unie a tím přispívá k rozvoji vzájemné komunikace a spolupráce mezi obyvateli Evropské unie.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Seznam použitých českých zdrojů

DUNLOP, Fiona. *Portugalsko*. Brno: Computer Press, c2007. ISBN 978-80-251-1627-2.

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Marketing v cestovním ruchu: jak uspět v domácí i světové konkurenci*. 2. aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2012, 313 s. ISBN 978-80-247-4209-0.

JAKUBÍKOVÁ, Dagmar. *Strategický marketing: [strategie a trendy]*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 269 s. ISBN 978-80-247-2690-8.

AMARNEHOVÁ, Iveta. *Geografie cestovního ruchu: Evropa*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, ISBN 978-807-3800-932.

HAMARNEHOVÁ, Iveta. *Geografie turismu: mimoevropská teritoria*. 1. vyd. Praha: Grada, 2012, 219 s. ISBN 978-80-247-4430-8.

KLÖCKER, Harald. *Lisabon*. České vyd. 4., aktualiz. Překlad Alice Kavinová. Praha: Jan Vašut, 2012. Merian live!. ISBN 978-80-7236-813-6.

PALATKOVÁ, Monika. *Marketingová strategie destinace cestovního ruchu: jak získat více příjmů z cestovního ruchu*. 1. vyd. Praha: Grada, 2006. ISBN 80-247-1014-5.

PALATKOVÁ, M. *Místní, národní a mezinárodní marketing destinace Praha*: MMR, 2007, s. 92.

PETRŮ, Zdenka a Josef ZURYNEK. *Základy ekonomiky cestovního ruchu*. 2., upr. vyd. Praha: Idea Servis, 2007. ISBN 978-808-5970-555.

Portugalsko, Madeira a Azory: ilustrovaný průvodce, s kterým nezabloudíte. Vyd. 1. Praha: Ikar, 1998. ISBN 80-720-2284-9.

SYMINGTON, Martin. *Portugalsko.* Vyd. 4., (dopl.). Překlad Lenka Svobodová, Josef Koval. V Praze: Ikar, 2009. Společník cestovatele. ISBN 978-80- 8623-602-5.

TOUŠEK, Václav, Josef KUNC a Jiří VYSTOUPIL. *Ekonomická a sociální geografie.* Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008, 411 s. ISBN 978-807-3801-144.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

Erasmus+ EU programme for education, training, youth and sport: Erasmus + [online]. 2013, 12-02-2014 [cit. 2014-02-13]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/programmes/erasmus-plus/index_en.htm.

Instituto superior de contabilidade e administração do Porto: Exchange program. *Instituto superior de contabilidade e administração do Porto: Exchange program* [online]. 2011 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: http://www.iscap.ipp.pt/gri/index_en.html.

The UNESCO World Heritage Centre: UNESCO [online]. 2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: <http://whc.unesco.org/>.

Touristic supply (%) in collective tourist accommodations by Type of tourist accommodation; Annual. Instituto nacional de Estatística: Statistics Portugal [online]. [cit. 2012-04-07]. Dostupné z: http://www.ine.pt/xportal/xmain?xpid=INE&xpgid=ine_indicadores&indOcorrCod=0000398&contexto=bd&selTab=tab2.

Turismo de Portugal: NOVIDADES. *Turismo de Portugal: NOVIDADES* [online]. 2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.turismodeportugal.pt/Portugu%C3%AAs/Pages/Homepage.aspx>.

Seznam použitých internetových zdrojů

Businessinfo.cz: Portugalsko: Ekonomická charakteristika země [online]. 23.10.2013 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/portugalsko-ekonomicka-charakteristika-zeme-19424.html>.

Czechtourism.cz[online]. [cit.6.2. 2012] Charakteristika a význam cestovního ruchu v Česku. Dostupné z: <http://www.czechtourism.cz/didakticke-podklady/1-charakteristika-a-vyznam-cestovniho-ruchu-v-cesku/>..

Česká republika. Zákon o vysokých školách (zákon č. 111/1998 Sb.). In: *1998 Sb.* 1998. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s123&q123=109>.

Česká správa sociálního zabezpečení: Mezinárodní smlouvy [online]. 2012-03-15 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://www.cssz.cz/cz/mezinarodni-smlouvy/>.

Česká televize: Ekonomické oživení Portugalska pokračuje podle plánu [online]. 18. 5. 2012 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/177504-ekonomicke-oziveni-portugalska-pokracuje-podle-planu/>.

Dovolená v Portugalsku: Kultura v Portugalsku [online]. 2012 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: <http://www.dovolena-portugalsko.com/clanek/kultura-v-portugalsku>.

Dům zahraničních služeb: ESF-PIAAC. *Dům zahraničních služeb: ESF-PIAA* [online]. 2007-2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.dzs.cz/>.

EurActiv: Evropský fond regionálního rozvoje(ERDF) [online]. 2013-06-11 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/index.php?id=evropsky-fond-regionalniho-rozvo>.

EurActiv.cz: Strukturální fondy [online]. 2014-11-06 [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/strukturalni-fondy>.

Europa.eu: Press releases database [online]. 19-11-2013, 19-11-2013 [cit. 2014-03-13]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-1398_cs.htm.

Golfové cesty: Golf Portugalsko [online]. 2013 [cit. 2014-01-13]. Dostupné z: <http://www.golfove-cesty.cz/portugalsko/>.

Informační centrum OSN v Paříži: OSN: zprávy [online]. [cit. 2013-12-15]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=536>.

Integrovaný portál MPVS: Evropský sociální fond v ČR [online]. 2013-12-03 [cit. 2014-02-11]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/upcr/kp/vys/evropsky_socialni_fond.

Ministerstvo zahraničních věcí České Republiky: Portugalsko [online]. 2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/evropa/portugalsko.

NAEP - Erasmus: Erasmus. *NAEP - Erasmus: Erasmus* [online]. 2007 - 2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/erasmus>.

Národní agentura pro Evropské vzdělávací programy: Erasmus [online]. 2007-2013 [cit. 2014-03-02]. Dostupné z: <http://www.naep.cz/erasmus>.

Národní agentura pro evropské vzdělávací programy: Erasmus-pracovní stáž. *Ura pro evropské vzdělávací programy: Erasmus-pracovní stáž* [online]. 2007 [cit. 2014-01-08]. Dostupné z: http://www.naep.cz/index.php?a=view-project-folder&project_folder_id=4.

Nazkušenu.cz: studium v zahraničí [online]. 2014 [cit. 2014-02-12]. Dostupné z: <http://www.nazkusenou.cz/studium-v-zahranici-a31.html>.

Portugalské centrum Praha. *Portugalské centrum Praha: Katalog* [online]. 2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.institutocamoes-praga.cz/knihovna.php>.

Portugalské velvyslanectví v České Republice: Portugalsko. *Portugalské velvyslanectví v České Republice: Portugalsko* [online]. 2012 [cit. 2012-11-26]. Dostupné z: <http://www.embportugal.cz/cs/>.

Portugalsko.info: Portugalsko - Zvířata [online]. 2012 [cit. 2014-01-27]. Dostupné z: http://www.portugalsko.info/zeme_kapitola.php?klic=1282.

Souhrnná teritoriální informace Portugalsko: Vnitropolitická charakteristika. *Nná teritoriální informace Portugalsko: Vnitropolitická charakteristika* [online]. 20.4. 2013 [cit. 2013-10-23]. Dostupné z: www.businessinfo.cz.

Tripzone.cz Portugalsko: Porto [online]. 2013-12-01 [cit. 2014-02-04]. Dostupné z: <http://portugalsko.tripzone.cz/porto>.

Univerzitní knihovna: Seznam zdrojů: Seznam univerzit v Portugalsku a Španělsku [online]. 2013 [cit. 2014-01-22]. Dostupné z: <http://knihovna.tul.cz/Seznam-univerzit-v-Portugalsku-a-Spanelsku-152.php>.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Seznam obrázků

Obrázek 1: Oblast vinic – Peso da Regua.....	60
Obrázek 2: Portugalská vlajka	61

Seznam tabulek

Tabulka 1: Subregionální rozložení Evropy v rámci cestovního ruchu.....	18
Tabulka 2: Základní makroekonomické ukazatele v období 2008 - 2011.....	25
Tabulka 3: Počet přijíždějících grantů na EU studium.....	47
Tabulka 4: Památky UNESCO	53
Tabulka 5: Přenocování v regionech	64
Tabulka 6: Čistá míra obsazenosti a délka průměrného pobytu podle typu a kategorie zařízení.....	64
Tabulka 7: Aktuální výše stipendií pro Čechy vyjíždějící do Portugalska.....	65
Tabulka 8: Počet vyjíždějících studentů dle cílových zemí v letech 2007/2010.....	66
Tabulka 9: Počet přijíždějících studentů z cílových zemí v letech 2007/2010.....	67
Tabulka 10: Přehled všech portugalských univerzit.....	71

Seznam grafů

Graf 1: ČR vývoj mobility studentů a zaměstnanců v letech 1998/1999 – 2008/2009 ..	68
Graf 2: Proč jste zvolili Portugalsko místem, kde chcete trávit Erasmus?	73
Graf 3: Navštívili jste Portugalsko před programem Erasmus?	74
Graf 4: Jakým způsobem jste našli ubytování?	75
Graf 5: Jaký druh ubytování jste zvolili?	77
Graf 6: Z jaké země pocházíte?	80

SEZNAM PŘÍLOH

PŘÍLOHA A – ROZBOR DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ V % A ČÍSLECH	I
PŘÍLOHA B - ŘÍZENÝ ROZHOVOR	IV

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA A – ROZBOR DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ V % A ČÍSLECH

1) Did you study in the framework of the Erasmus program at the University of Porto?		
Odpověď:	Počet	%
a) Yes	68	94,44 %
b) No	4	5,56 %
2) What level studies has your home university?		
Odpověď:	Počet	%
a) humanities	17	25 %
b) technical	14	20,59 %
c) general	15	22,06 %
d) others	22	32,35 %
3) Why did you choose Portugal for your stay at the Erasmus program?		
Odpověď:	Počet	%
a) I visited Portugal and I wanted to study there	8	11,76 %
b) I have never been to Portugal but I am interested in exploring new countries and cultures	46	67,65 %
c) there was no other free place in the study of Erasmus	1	1,47 %
d) other option	13	19,12 %
4) Have you visited Portugal before Erasmus?		
Odpověď:	Počet	%
a) No	57	83,82 %
b) Yes	11	16,18 %
5) Did you have enough information about the country before arriving?		
Odpověď:	Počet	%
a) Yes	49	72,06 %
b) No	19	27,94 %
6) What was the sum of your grant from the European Union?		
Odpověď:	Počet	%
a) 0-150Euro	6	8,96 %
b) 150-250 Euro	3	4,48 %
c) 250 – 350 Euro	11	16,42 %
d) More than 350 Euro	47	70,15 %
7) What percentage did your grant cover?		
Odpověď:	Počet	%
a) Less than 50%	24	36,36 %
b) More than 50%	27	40,91 %

c) Other possibility	15	22,73 %
8) How did you find your accommodation?		
Odpověď:	Počet	%
a) yourself	26	38,81 %
b) with the help of coordinators	19	28,36 %
c) with the help of former students	18	26,87 %
d) otherwise	4	5,97 %
9) What type of accommodation did you have?		
Odpověď:	Počet	%
a) hotel, pension	0	0
b) student college	11	16,18 %
c) student apartment	53	77,94 %
d) in the family	2	2,94 %
e) other option	2	2,94 %
10) Did you work during the Erasmus?		
Odpověď:	Počet	%
a) No	65	95,59 %
b) Yes	3	4,41 %
11) How did you manage work and study together?		
Odpověď:	Počet	%
a) I managed it without problems	3	100 %
b) it was exhausting	0	0 %
c) I did not manage it	0	0 %
12) Do you think that the participation in Erasmus programme was of benefit to you?		
Odpověď:	Počet	%
a) Yes	43	65,15 %
b) No	22	33,33 %
c) I do not know	1	1,52 %
13) Do you think that it will be easier for you to find a job after finishing your studies because of the Erasmus programme?		
a) Yes	33	50 %
b) No	6	9,09 %
c) I do not know	27	40,91 %
14) Do you consider a job in the different European country than you come from?		
Odpověď:	Počet	%
a) Yes	47	70,15 %
b) No	20	29,85 %
14) b) Do you consider a job in Portugal?		
Odpověď:	Počet	%
a) Yes	0	0
b) No	0	0
15) How would you evaluate the cooperation of the foreign department at		

university? On the scale 1 – 5, when 1 = excellent.		
Odpověď:	Počet	%
a)1	20	29,85 %
b)2	27	40,3 %
c)3	11	16,42 %
d)4	9	13,43 %
e)5	0	0
16) How would you evaluate the communication with professors at foreign university? On the scale 1 – 5, when 1 = excellent.		
Odpověď:	Počet	%
a)1	20	29,85 %
b)2	30	44,78 %
c)3	10	14,93 %
d)4	6	8,96 %
e)5	1	1,49 %
17) Would you recommend the foreign university ISCAP to other students?		
Odpověď:	Počet	%
a) Yes	66	98,51 %
b) No	1	1,49 %
18) Are you?		
Odpověď:	Počet	%
a) a man	36	53,73 %
b) a woman	31	46,27 %
19) What is your age?		
Odpověď:	Počet	%
a) 15-18	0	0
b) 18-25	69	100 %
c) More than 25	0	0
20) Where are you from?		
Odpověď:	Počet	%
1)Czech republic	7	10,45 %
2) Poland	12	17,91 %
3) Belgium	7	10,45 %
4) Brazil	7	10,45 %
5)Russia	5	7,46 %
6)Spain	5	7,46 %
7) Hungary	3	4,48 %
8)Greece	3	4,48 %
9)Germany	3	4,48 %
10)France	3	4,48 %
11)Turkey	3	4,48 %

12)Romania	3	4,48 %
13)Slovenia	2	2,99 %
14)Kosovo	2	2,99 %
15)Bulgaria	1	1,49 %
16)Switzerland	1	1,49 %

PŘÍLOHA B - ŘÍZENÝ ROZHOVOR

- 1) Cestovala jste při Vašem studijním pobytu po území Portugalska?
- 2) Jaké oblasti Portugalska jste navštívila?
- 3) Které z nich, byste doporučila svým přátelům a známým, aby při své návštěvě Portugalska neopomenuli navštívit?
- 4) Jaké pamětihodnosti Vás zaujaly?
- 5) Měla jste možnost navštívit i sousední Španělsko?
- 6) Kterou jeho část?
- 7) Dokážete porovnat, která z těchto dvou zemí Vám připadá turisticky atraktivnější?
- 8) Vzhledem k tomu, že studujete obor management cestovního ruchu, dokážete si představit, že využijete svých zkušeností ze studií a budete se při Vaší budoucí činnosti orientovat na oblast pyrenejského poloostrova, zvlášť pak na Portugalsko?
- 9) V čem vidíte přednosti Portugalska, jako destinace cestovního ruchu?
- 10) Jaké vidíte záporné aspekty, které negativně ovlivňují rozvoj cestovního ruchu v Portugalsku?
- 11) Vidíte potenciál rozvoje vzájemného cestovního ruchu mezi Portugalskem a Českou republikou?
- 12) Jak byste celkově shrnula Vaše pocity z Portugalska?

Děkuji za rozhovor a čas, který jste mi věnovala.

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Tereza Krumphanzlová

Obor: Management cestovního ruchu

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Portugalsko nejen jako destinace cestovního ruchu, ale i místo pro studium

Rok: 2014

Počet stran textu bez příloh: 80

Celkový počet stran příloh: 4

Počet titulů českých použitých zdrojů: 12

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 5

Počet internetových zdrojů: 24

Vedoucí práce: Ing. Iveta Hamarneh Ph.D.